

Pöytäkirja

Suomen ortodoksisen kirkon kirkolliskokous

Valamon Kristuksen kirkastumisen luostarissa 21.-23.11.2022

Sisällysluettelo

Pöytäkirjan hakemisto	3
I täysistunto	4–13
II täysistunto	14
III täysistunto	15–20
IV täysistunto	21–27
V täysistunto	28–29
VI täysistunto	30–33
VII täysistunto	34–40
Pöytäkirjan allekirjoitukset	41
Pöytäkirjan tarkastus	42

Pöytäkirjan hakemisto

Asia	I käsittely	II käsittely
Asia 1. Puheenjohtajiston ja sihteeristön toteaminen sekä varapuheenjohtajien valitseminen	Käsittely I täysistunnossa, pöytäkirjan sivu 9	
Asia 2. Kirkolliskokouksen asialuettelon vahvistaminen ja asioiden käsittely valiokunnissa	Käsittely I täysistunnossa, pöytäkirjan sivut 10 ja 13	
Asia 3. Kirkolliskokouksen menojen kattaminen, päättäminen edustajien ja avustajien palkkioista	Käsittely I täysistunnossa, pöytäkirjan sivu 11	
Asia 4. Kirkon keskusrahaston tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus vuodelta 2021 sekä vastuuvapaudesta päättäminen	II täysistunto, pöytäkirjan sivu 14	III täysistunto, pöytäkirjan sivu 16
Asia 5. Keskusrahaston vuoden 2023 talousarvio sekä toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2024–2025	VI täysistunto, pöytäkirjan sivu 30	VII täysistunto, pöytäkirjan sivu 34
Asia 6. Itä-Suomen yliopiston tutkimusraportti ortodoksisesta kirkosta annetun lain ja kirkkojärjestyksen säännösten muuttamiseksi ja hallituksen esitykseksi	III täysistunto, pöytäkirjan sivu 15	IV täysistunto, pöytäkirjan sivu 21
Asia 7. Kirkolliskokousaloite ukrainankielisen papin palkkaamiseksi	Asia päätettiin yhdistää käsiteltäväksi asiakohdan 5 yhteydessä	
Asia 8. Kirkolliskokousaloite kirkon lakipalveluiden järjestelystä	II täysistunto, pöytäkirjan sivu 14	III täysistunto, pöytäkirjan sivu 15
Asia 9. Kirkolliskokousaloite ortodoksisen matrikelin laatimiseksi	IV täysistunto, pöytäkirjan sivu 21	V täysistunto, pöytäkirjan sivu 28
Asia 10. Kirkolliskokousaloite seurakuntarakenteiden uudistukseen liittyvä tutkimus	III täysistunto, pöytäkirjan sivu 15	IV täysistunto, pöytäkirjan sivu 24
Asia 11. Kirkolliskokousaloite osallistumisen toimintaohjelmasta	III täysistunto, pöytäkirjan sivu 15	IV täysistunto, pöytäkirjan sivu 22
Asia 12. Kirkolliskokousaloite keskusrahastomaksun tason, määräytymisperusteiden sekä tarkoituksenmukaisen käytön arviointi ja selvitys niiden uudistamistarpeista	V täysistunto, pöytäkirjan sivu 28	VI täysistunto, pöytäkirjan sivu 30
Asia 13. Kirkolliskokousaloite työryhmän perustaminen kirkolliskokouspäätösten tuloksellisuuden tutkimiseksi	II täysistunto, pöytäkirjan sivu 14	III täysistunto, pöytäkirjan sivu 19
Asia 14. Työryhmän ehdotus Suomen ortodoksisen kirkon kulttuuriperintöstrategiaksi	II täysistunto, pöytäkirjan sivu 14	III täysistunto pöytäkirjan sivu 18
Asia 15. Suomen ortodoksisen kirkon barometrin käynnistäminen	III täysistunto, pöytäkirjan sivu 15	IV täysistunto, pöytäkirjan sivu 23

Kirkolliskokouksen I täysistunto 21. marraskuuta 2022 klo 13.00–15.05

1. Kutsu kirkolliskokoukseen

Helsingissä 30.05.2021

Dnro 57/02/22

Suomen ortodoksisen arkkipiispakunnan kirkolliskokousedustajille toimikaudella 1.6.2019-31.05.2023

Kutsu kirkolliskokoukseen

Suomen ortodoksisen kirkon kirkolliskokous kokoontuu 21.-23.11.2022 Valamon Kristuksen kirkastumisen luostarissa.

Kirkolliskokouksen työskentely aloitetaan luostarin pääkirkossa klo 12 toimitettavan rukouspalveluksen jälkeen Valamon kulttuurikeskuksessa.

Kirkolliskokouksen avajaispäivänä vietämme Jumalansynnyttäjän Neitseen Marian temppeliin tuomisen juhlaa. Juhlaliturgia toimitetaan luostarin pääkirkossa klo 9.

Siunaten,

Leo

Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa

2. Alkurukous

Alkurukouksena laulettiin Palmusunnuntain avuksihuutostikiira: ”Tänään Pyhän Hengen armo kokosi meidät yhteen”.

3. Läsnäolijoiden toteaminen ja tervehdysten lähettäminen

Puheenjohtajana toiminut arkkipiispa Leo avasi I täysistunnon.

Kirkolliskokouksen lakimies Peter Saramo suoritti nimenhuudon. Todettiin, että kaikki edustajat itse, tai varaedustajan toimesta olivat paikalla. **Liite 1.**

3. Patriarkan tervehdys ja kirje

Hänen Kaikkipyhyytensä, Ekumeenisen patriarkan Bartolomeoksen tervehdys Suomen ortodoksisen kirkon papiston ja maallikkojen kokoukselle 21.–23. marraskuuta 2022

Korkeasti pyhitetty Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa **Leo**, rakas veljeni ja meidän Vähäisyytemme kanssapalvelija Pyhässä Hengessä, korkeasti pyhitetyt ja siunatut veljeni metropoliitat ja piispat, kunnianarvoisa papisto ja kunnioitetut yhteisöjen edustajat ja kaikki maallikoiden ja papiston kokouksen osallistujat: Jumalan, taivaallisen Isämme, Herramme Jeesuksen Kristuksen sekä kaikkein pyhimmän ja eläväksitekevän Hengen armo yhdessä rakastavan patriarkaalisien siunauksemme ja rukouksemme myötä olkoon teidän kaikkien kanssa.

Lähetämme teille kaikille Suomen ortodoksisen kirkon papiston ja maallikoiden kokoukseen osallistujille ja kaikille hurskaille ortodoksisille kristityille siunatussa maassanne Fanarista rakkauden tervehdyksen, toivottaen menestystä kaikilta osin tälle yhteenkokoontumiselle, jotta voitte tehdä sopivia päätöksiä omissa kirkollisissa asioissanne.

Pyhän **Johannes Krystomoksen** jumalallisessa liturgiassa – tuossa korvaamattomassa aarteessa, jonka vaatimattomuutemme edeltäjä on jättänyt perinnöksi ortodoksisten kirkkojen perheelle ja joka antaa uskoville esimakua *tässä* ja *nyt* Herramme ikuisista taivaallisista pidoista hänen valtakunnassaan – emme ano vain ”rauhaa ylhäältä” vaan myös ”rauhallisia aikoja” ja rauhaistaa valmiutta kaikissa teoissamme sen suhteen, miten meidät on Jumalan kansana kutsuttu suhtautumaan toisiimme. Lisäksi jumalallinen liturgia päättyy käskyyn ”lähteä rauhassa”. Tämä todistaa ja vahvistaa Jumalan sopuisan ja rauhanomaisen toveruuden lahjan kirkkoille ja samaan aikaan kutsun elää sitä todeksi maailmassa, Hänen Nimensä kunniaksi ja Hänen kansansa sekä koko luomakunnan lohdutukseksi ja lopulliseksi pelastukseksi laajemmin. Tällaisen rauhan läsnäolo on tässä tapauksessa jumalallisesti perustettua. **Kristus** itse sanoi: ”Minä jätän teille rauhan; annan teille oman rauhani. En anna teille niin kuin maailma antaa” (Joh. 14:27). Toisin sanoen Hänen rauhansa vastaa Jumalan kaikille ihmisille tarkoittamaa elämän täyteyttä. Siksi ortodoksiset johtajat erityisesti ovat velvollisia edistämään sellaista rauhaa, joka synnyttää sovun ja yksimielisyyden hengen (vrt. Ap.t. 2:46) kuten se näkyy selvästi kirkossa sen olemassaolon alusta helluntain jälkeisinä päivinä.

Tässä näemme selkeästi, ettei rauha ole vain valinnaista, vaan se on edellytys sekä rakastavan Herramme oikealle kirkastamiselle, että jumalallisesti meille uskotulle ja asetetulle tehtävälle julistaa ja todistaa sanomaa Kristuksesta ”joka teki sovinnon meidän kanssamme” (2. Kor. 5:18). Tästä syystä me ”Jumalan asioita hoitavina” (Tit. 1:7), pyydämme – ja tästä meitä myös muistutetaan – Herramme rauhanlahjaa jokaisen jumalallisen eukaristiapalveluksen alussa. Näin ollen me ”emme voi puolustella syntejä” (vrt. Joh. 15:22) myöntymälle niille, jotka kylvävät hajaannusta, erimielisyyttä ja eripuraa.

Tästä seuraa, että kaikenlainen sydämetön julmuus, väkivalta ja sodat ovat radikaalisti yhteensopimattomia ja täysin ristiriidassa evankeliumin opetukselle, kirkon elävälle perinteelle, liturgiselle kokemukselle sekä miesten ja naisten kutsumukselle olla ”luotuja Jumalan kuvaksi ja kaltaiseksi” (vrt. 1. Moos. 1:26). Tällä tavoin sotaa ei voida koskaan järkeistää moraalisesti hyväksyttävänä vaihtoehtona, saati sitten itsekkään ja riistollisen poliittisen agendan toteuttamisena.

Kaikki sodat ovat vastenmielisiä paitsi siksi, että ne ovat tehotomia ongelmien ratkaisemisessa, koska sodan seurauksena on aina vihan lisääntyminen, suuremman jakautumisen ja eripuraisuuden kärjistymisen sekä ihmisten traaginen epäinhimillistäminen – dialogi on aina verrattomasti parempi vaihtoehto – mutta varsinkin kun niihin liittyy sisaria ja veljiä Kristuksessa, joita on ravittu samasta uskosta ja jotka todellakin saivat uskon ”joka kerran annettiin pyhille” (Jood. 1:3) yhdestä ja samasta lähteestä, nimittäin Konstantinopolin Suuresta ja Pyhästä Äitikirkoista.

Meneillään oleva hyökkäys suvereenia ja itsenäistä Ukrainan kansakuntaa vastaan on johtanut veljesmurhaan ja monien ihmisten ja heidän viattomien lastensa kuolemiin. Lisäksi joudumme todistamaan lukuisten ihmisten pakkosiirtoja ja tuskan huutoja pakolaisilta, joilta – ilman heidän omaa syytään – on riistetty perusoikeudet ja ihmisarvo.

Tämän äärimmäisen tuhon ja inhimillisen kärsimyksen keskellä olemme kuitenkin löytäneet voiman iloita Jumalan ”hyvyydestä” (Ps. 31:8)¹ jonka turvin Suomen ortodoksinen kirkko palvelee sotaa paennutta Ukrainan kansaa: ukrainankielisen verkkosivuston luonnilla, taloudellisella tuella, julkaisujen avulla, sekä mikä tärkeintä, uuden toimen avaamisella ukrainan kielellä palvelevalle papille.

Papillinen kutsumus teologisessa perinteessämme, kuten hyvin tiedetään, on pohjimmiltaan yhdistävän rakkauden virka, joka toteuttaa tässä ja nyt Kristuksen työtä. Tämän papin tehtävän avaaminen tuo siis ukrainalaiset pakolaiset, koko Jumalan kansan, yhteyteen Kristuksen rauhan ja ykseyden kanssa,

¹ Tekstissä ”in the steadfast love” (Ps. 30:8).

varsinkin kun he kokoontuvat yhdessä kirkkona pyhässä rukouksessa ja jumalanpalveluksessa edistäen samalla toveruutta, rauhaa ja ykseyttä uskovaisten välillä kansallisesta identiteetistä riippumatta.

Pohtiessamme edelleen kirkon luonnetta ja tehtävää, älkäämme unohtako, että isien varhaisissa kirjoituksissa yksi silmiinpistävimmistä kuvauksista kirkon mysteeristä on näkemys kirkosta ”Äitinämme” – todellisena äitinä, jonka lapset syntyvät *elämään* mukautuessaan Kristuksen kuolemaan.² Tästä vaikuttavasta kuvasta meitä muistutetaan astuessamme ortodoksiseen kirkkorakennukseen: suoraan alttarin yläpuolella olevassa apsiksessä näemme nimittäin käntensä levittäneen Jumalanäidin *Panagian* ikonin rukoilemassa ja kutsumassa kaikkia uskovaisia kokoontumaan yhdessä hänen Poikansa, Herramme ja Vapahtajamme Jeesuksen Kristuksen eteen, joka puolestaan on kuvattu suoraan hänen edessään. Kuten tiedätte, tämä ikoni tunnetaan nimellä *Panagia Platytera* (Jumalanäidin ennusmerkki), sananmukaisesti Jumalanäiti, joka on ”tilavampi”.

Se ei ainoastaan muistuta meitä siitä, että kirkko on meidän Äitimme, vaan myös siitä, että kirkossa kaikille ihmisille on rajattomasti ’tilaa’. Kirkko todellakin odottaa hiljaa käsivarret ojennettuina kutsuen meitä kaikkia Poikansa Jeesuksen Kristuksen tykö, joka on innokas *’synnyttämään’* meidät ja ”kärsimään synnytystuskia, kunnes Kristus saa teissä muodon” (Gal. 4:19). Taivaallisena Äitinämme kirkko synnyttää lapsensa *elämään* ja vetää heidät kaikki luoksensa. Ja, kuten varhainen kirkkoisä on tärkeästi huomauttanut: ”imettää heitä pyhällä maidolla, joka on Sana [Jeesus Kristus]”.³

Kolmannen vuosisadan alussa pyhä **Kyprianus Karthagolainen** kirjoitti: ”teillä ei voi olla Jumala Isänä, jos teillä ei ole enää kirkkoa äitinä”.⁴ Tästä näemme, että kirkon tehtävänä on pohjimmiltaan olla ykseys, elämä, vuoropuhelu, yhteys ja ennen kaikkea Jumalan rakkauden, rauhan ja anteeksiannon lahjan antaminen. Siksi on äärimmäisen tärkeää, että Jumalan kansa tuntee kirkon äidillisen rakkauden, sen kiintymyksen ja lämmön kaikkia lapsiaan kohtaan ilman poikkeuksia. Näin ollen Suomen ortodoksinen kirkko ansaitsee kiitoksen vastaanottaessaan ukrainalaisia pakolaisia rakkaudesta kaikkia sodan uhreja kohtaan. Kaikki se mitä tehdään ja joka johtaa elämän kukoistukseen, Kristuksen sovitustehtävän edistämiseen kaikkina aikoina ja kaikissa paikoissa, on sekä Jumalalle mieluista että heijastaa kirkon luontaista olemusta, kun se jatkaa todistustaan *eschatan* toivosta, tässä ja nyt tapahtuvasta Jumalan lopullisen rauhan voiton esimausta.

Tuomitessaan tämän sodan, Konstantinopolin Äitikirko jatkaa rukousta sen nopean loppumisen puolesta, sillä se aiheuttaa jatkuvasti niin monia uhreja ja miljoonia pakolaisia. Se rukoilee edelleen parannusta sotarikollisille ja niille, jotka tukevat tällaisia julmuuksia. Se tulee jatkossakin todistamaan Kristuksen rakkauden, ykseyden ja rauhan sanomasta. Enemmän kuin koskaan aikaisemmin tämä pyhä lahja ja rauhaan, vuoropuheluun ja yhtenäisyyteen kutsuminen on ensiarvoisen tärkeää tämän päivän yhteiskunnan hyvinvoinnille, yhteiskunnan, jossa sen kansa – murheellisimmin sen lapset – joutuvat päivittäin kohtaamaan kasvavaa erimielisyyttä, eripuraa ja tyytymättömyyttä, kasvavaa epävarmuutta ja ahdistusta varsinkin nykyisen sodan pahuuden karussa todellisuudessa. Kirkko on kutsuttu olemaan toivon majakka lannistusta vastaan, toivon majakka ihmiselämän arvokkuudessa ja jaloudessa, totuuden majakka, jonka mukaan pahalla ei koskaan ole viimeistä sanaa sillä se on vain tekijä langenneessa todellisuudessamme. Kirkko on uskollinen ja kestävä todistaja valolle ja elämälle tulevassa valtakunnassa, häviämättömälle valolle, joka viittaa uuden alun lupaukseen Kristuksen kuoleman voitosta ja Hänen pysyvän rauhan vallastaan.

² Cf. Tertullian, *On the Soul*, 43.10.

³ Clement of Alexandria, *Pedagogus* 1.6.

⁴ St Cyprian of Carthage, *On the Church*, 6.

Korkeasti Pyhitetty Suomen arkkipiispa, rakas veli! Suomen ortodoksinen kirkko on osoittanut, että Jumalan armo ja elämä Kristuksessa voivat kannustaa uskovien sydämissä ja mielissä luovia voimia uhraamiselle ja solidaarisuudelle, jotka ylittävät inhimillisen mittapuun. Onnittelemme sinua vielä kerran, ja olemme varmoja, että edelleen aiot ”tehdä ahkerasti hyvää” (Tit. 3:8) veljiemme ja sisartemme parhaaksi ja Jumalan taivaallisen nimen kunniaksi, jota Kolminaisuudessa palvotaan.

Tässä hengessä, Konstantinopolin Äitikirjon istuimelta, osoitamme teille kaikille, arvoisat piispaveljet ja rakkaat lapset, kokosydämisen patriarkaalisin tervehdyksemme, anoen teille armoa ja laupeutta Kristukselta Jumalalta, joka rakasti maailmaa niin, että Hän tuli yhdeksi meidän kanssamme, jotta meidät johdatettaisiin Hänen rauhaansa – nimittäin Hänen läsnäolonsa – joka on yhteenveto kaikesta siitä, joka Hänen kanssaan ikuisesti on oleva.

Ekumeenisessa patriarkaatissa 11. marraskuuta 2022

Bartolomeos

Konstantinopolin ja Uuden Rooman arkkipiispa ja Ekumeeninen patriarkka

Korkeasti Pyhitetty Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa Leo, meidän Vähäisyytemme Pyhässä Hengessä rakas veli ja kanssapalvelija; Jumalan rauha ja hyvyys olkoon teidän piispallisen pyhyytteen kanssa.

Vastaanotin meidän Pyhältä Synodiltamme, joka kokousti tämän vuoden syyskuussa, teidän rakkaan piispallisen kirjeenne diaarinumerolla 86/000/22, joka lähetettiin koskien meidän pyhän Suomen autonomisen kirkon papiston ja maallikoiden kokousta, josta myös kiitämme.

Lukiessamme teidän raporttinne meidän Vähäisyytemme ja kaikki pyhitetyt veljet ovat saaneet selville teidän lämpimän kiinnostuksenne, jolla olette ympäröineet Ukrainan tragedian ja sen kansalaisten hädän huolehtien, turvaten ja parantaen koko voimallanne tappavan sodan haavat ja kaikkien niiden tarpeet, jotka joutuvat pakosta pakenemaan kodeistansa. Meidän Pyhä Keskuksemme onnittelee sydämellisesti etukäteen työstänne ja teidän huolenpidostanne.

Saatan tiedoksi, että teidän raporttinne on lähetetty tiedoksi toimivaltaisiin Synodin valiokuntiin. Rukoilen teille armoa ja Jumalan loputonta siunausta.

11. marraskuuta 2022

Bartolomeos

Konstantinopolin ja Uuden Rooman arkkipiispa ja Ekumeeninen patriarkka

5. Arkkipiispan avauspuhe

Arvoisat isät esipaimenet, Kristuksessa rakkaat isät, sisaret ja veljet!

Tämän vuoden kirkolliskokouksella on päätettävänä monta tärkeää asiaa, joista yhden haluan heti nostaa aivan erityisesti esiin. Viime vuoden kirkolliskokous hyväksyi kirkon lakityöryhmän antaman ehdotuksen pohjalta osan sen lakiehdotuksista ja muut jäivät edelleen valmisteltaviksi. Tämän jälkeen kirkollishallitus sopi kirkolliskokouksen päätöksen mukaisesti Itä-Suomen yliopiston kanssa tutkimusprojektista, jonka puitteissa on syntynyt valmis esitys lakiin ja kirkkojärjestykseen tehtävistä

muutoksista. Jotta tämä kokonaisuus voisi edetä hallituksen esitykseksi, tämän kirkolliskokouksen tulee tehdä päätös lakipaketin lopullisesta muodosta.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös kirkon palvelukeskuksesta, jota ei mainita nykyisessä laissa. Kirkon palvelukeskus on nimensä mukaisesti palvelulaitos, joka tarjoaa kirkon toimielimille ja seurakunnille taloushallinnon ja väestökirjanpidon palvelut sekä muita asiantuntijapalveluita. Palvelukeskuksella on moniulotteinen rooli kirkossamme ja sen johtaja ja lakimies voidaan määrätä hoitamaan myös kirkollishallituksen virkamiestyyppejä tehtäviä. Näissä tapauksissa työntekijä toimii kirkollishallituksen, ei palvelukeskuksen edustajana.

Kolmekymmentä vuotta sitten – vuonna 1982 – Opetusministeriön kirkko ja valtio -työryhmä esitti komiteamietinnössään, että ortodoksisen kirkkokunnan lainsäädäntöä määriteltäessä olisi otettava huomioon kanonisen oikeuden näkökohdat. Niiden sisältymistä yksinomaan kirkkokunnan sisäistä järjestystä säätelevään kirkkojärjestykseen ei nähty tuolloin riittäväksi asiainilaksi, vaan kanonisen oikeuden velvoittavuuden piti käydä selville myös laista. Vaikka tilanne on monella tapaa muuttunut, pidän edelleen tärkeänä, että kirkkomme laissa ja kirkkojärjestyksessä säilytetään kirkon itseymmärryksen kannalta tärkeimmät perinteestämme lähtöisin olevat säännökset. Eräs tällainen on vaatimus siitä, että keskeiset työntekijämme ovat kirkkomme jäseniä. Vastaavaa edellytetään myös evankelis-luterilaisella puolella. Uskon, että omasta kirkostamme löytyy aina identiteettimme tiedostavia ja tunnustavia, tehtäviin kykeneviä ihmisiä. Kirkkomme kanonisen perinteen sekä kirjaimen että hengen vastaista olisi jakaa hallinto ja hengellinen toiminta erilleen tilanteeseen, jossa toista voitaisiin johtaa kirkon ekklesiologisen rakenteen ulkopuolelta. Vaikka hallinnolliset päätökset voivatkin tapahtua tätä nykyä paperilla ja toimistoissa, on silti tärkeää tiedostaa, mistä lähtökohdista nousevista rakenteista kirkko elää. Olemme muuttamassa säädöksiämme mm. siten, että piispojen kokous saa organisatorista apua asioiden kanoniseen käsittelyyn. Tämänkin tähden on välttämätöntä, että kirkkomme lainoppinut henkilö on identiteettinsä mukaisesti uskoamme tunnustava. Sama koskee henkilöstöpäällikköä, joka tekee päivittäin työtään nimenomaan ortodoksisten työntekijöiden ja kirkkokansan keskuudessa. Seurakuntien päätöksentekoa helpottaa puolestaan myös se, että luottamuselinten jäsenillä on varajäsenet. Tämä mahdollistaa päätösvaltaiset kokoukset, jotka eivät näköjään ole enää itsestäänselvyksiä seurakuntakentällä.

Toiseksi haluan nostaa esiin sen, että sota Ukrainassa kaipaamme huomiota ja käytännön tekoja tässäkin kirkolliskokouksessa. Ehkä tiedämme, että Ukrainan kansa on jo viimeisen sadan vuoden ajan kantanut raskasta ristiään. Stalinismi toi Ukrainalle kauhukokemukset holodomorista, eli nälällä kuolettamisesta, kollektivisoinnista ja puhdistuksista. Viimeisin toteutui Ukrainassa paljon suuremmissa mittakaavoissa kuin muualla Neuvostoliitossa. Ristin tie jatkuu nyt 2020-luvulla. Näemme ja koemme sen vaikutukset myös täällä Suomessa. Tuhatta vuotta sitten vastaanotimme ortodoksisen uskon Kiovan kautta, nyt vastaanotamme samoja reittejä kulkeneita ortodoksisia pakolaisia.

Samalla kun Venäjä on häpeämättömästi rikkonut kansainvälistä järjestystä ja luonut terroria, on patriarkka **Kirill** räikeästi sivuuttanut kirkon kanonisen järjestyksen katkaisemalla yhteytensä Ekumeeniseen patriarkaattiin sen jälkeen, kun se käytti oikeuttaan myöntää autokefalian Ukrainan kirkolle, jolla oli rohkeutta irrottautua Kirillin Venäjästä.

Jos usko on opettanut minulle jotain, niin se on se, että maailma voi ottaa askeleen taaksepäin, mutta asioiden suuressa suunnitelmassa se tulee ottamaan monia askeleita eteenpäin. Historia nimittäin saattaa joskus mairitella älykkäitä roistoja, mutta se ei koskaan imartele omavaltaisia diktaattoreita.

Ja jos kirkkomme rikas oppi on auttanut minua ymmärtämään jotain, niin se tiivistyy ajatukseen siitä, että Jumalan kauaskatseisessa perspektiivissä paha ei koskaan voita hyvää. Hengellinen kasvu tapahtuu

uusien haasteiden ja koettelemusten kautta. Kriisit ja vaikeudet ovat yhä uusia mahdollisuuksia tulla enemmän ihmiseksi. Kaikkein vaikeimpina aikoina saattaa kuitenkin olla mahdotonta katsella tuskaa myönteiseltä kannalta. Jos vain uskallamme yrittää uskoa, että se mikä on vaikeaa, voi tuottaa jotakin hyvää, saamme aivan uusia edellytyksiä jaksaa silloin, kun tulee uudestaan pimeää. Mutta synty ei voi koskaan olla viimeinen tai ikuinen sana. Eikä **Putinin** diktatuuri tule olemaan ikuista. Ja suoraan sanottuna ei Kirillin passiivisuuskään.

Mitä meidän suomalaisina ortodokseina pitäisi siis tehdä auttaaksemme tänne hädässä saapuneita? Ajaudumme nopeasti sivuseikkoihin, mikäli tuijotamme vain tulijoiden ulkoisia ominaisuuksia tai mietimme, millä tavoin he voisivat olla meille hyödyksi. Mutta jos osaamme rakastaa, näemme toisessa ihmisessä **Kristuksen**. Näemme, että toisen sydämessä virtaa Jumalan elämä. Jos rakastat itsessäsi olevaa Jumalan elämää, tunnistat sen myös toisessa. Voit rakkaudellasi herättää ja tehdä tietoiseksi tämän elämän kohtaamissasi ihmisissä. Suurin palvelus, jonka siis voimme toiselle tehdä on syyttää elämään hänessä uinuva Jumalan rakkaus. Tämän voimme tehdä kuitenkin vain, jos olemme löytäneet todellisen rakkauden ensin itsessämme. Paras tapa opetella rakastamaan lähimmäisiämme on etsiä Jumalaa ensin omasta sydämestämme.

Hyvät kirkolliskokouksen jäsenet! Kirkolliskokousedustajat ovat sitoutuneet noudattamaan ”vakaata ja arvokasta käytöstä”. Olemme täällä ei vain omina itsenämme, vaan koko kirkkokansan edustajina. Vakaa ja arvokas käytös ilmaisee kunnioitustamme Kirkkoamme, toisiamme ja tehtävääme kohtaan. Kirkolliskokousedustajan sananvapauden tulee olla laaja. Todellisen sananvapauden edellytyksenä kuitenkin on, että kukin voi hoitaa tehtävänsä ilman pelkoa tulla loukatuksi tai pilkatuksi sanoin, ilmein tai elein. Kirkolliskokous täyttää parhaiten tehtävänsä, kun kukin meistä pyrkii asiallisuuteen eikä hairahdu mielenilmauksiin, jotka eivät kuulu asialliseen keskusteluun.

Näillä mietteillä julistan Suomen ortodoksisen kirkon vuoden 2022 kirkolliskokouksen avatuksi ja toivotan sen työlle Kolmiyhteisen Jumalan siunausta.

6. Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin. **Liite 2.**

7. Asia 1. Puheenjohtajiston ja sihteeristön toteaminen sekä varapuheenjohtajien valitseminen

Kirkollishallituksen esitys

Puheenjohtajisto ja sihteeristö

Kirkolliskokouksen puheenjohtajistona on (OrtK 174/2007 40 §):

Puheenjohtaja	arkkipiispa Leo
1. varapuheenjohtaja	metropoliitta Arseni
2. varapuheenjohtaja	metropoliitta Elia

Kirkollishallitus (OrtK 174/2007 40 §) on nimennyt vuoden 2022 kirkolliskokouksen lakimieheksi Peter Saramon ja sihteeriksi hallintosihteeriksi Annaleea Kempaisen.

Varapuheenjohtajisto

Kirkolliskokous (OrtK 174/2007 40 §) kutsuu 3. varapuheenjohtajaksi pappisjäsenen ja 4. varapuheenjohtajaksi maallikkojäsenen.

Päätös:

Kirkollishallituksen esityksen mukaan.
Varapuheenjohtajiksi valittiin Marko Patronen ja Ritva Bly.

8. Ääntenlaskijoiden valinta

Valitaan kaksi ääntenlaskijaa kirkolliskokouksen ajaksi.

Päätös:

Ääntenlaskijoiksi valittiin Anna-Katriina Salmikangas ja Aleksander Roszczenko.

9. Asia 2. Kirkolliskokouksen asialuettelon vahvistaminen ja asioiden käsittely valiokunnissa**a) Kirkolliskokouksen asialuettelon vahvistaminen**

Kirkollishallituksen esitys vuoden 2022 kirkolliskokouksen asialuetteloksi:

Kokouksen järjestäytyminen

1. Puheenjohtajiston ja sihteeristön toteaminen sekä varapuheenjohtajien valitseminen
2. Kirkolliskokouksen asialuettelon vahvistaminen ja asioiden käsittely valiokunnissa
3. Kirkolliskokouksen menojen kattaminen, päättäminen edustajien ja avustajien palkkioista

Kirkollishallituksen esitykset

4. Kirkon keskusrahaston tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus vuodelta 2021 sekä vastuuvapaudesta päättäminen
5. Keskusrahaston vuoden 2023 talousarvio sekä toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2024–2025
6. Itä-Suomen yliopiston tutkimusraportti ortodoksisesta kirkosta annetun lain ja kirkkojärjestyksen säännösten muuttamiseksi ja hallituksen esitykseksi
7. Kirkolliskokousaloite ukrainankielisen papin palkkaamiseksi
8. Kirkolliskokousaloite kirkon lakipalveluiden järjestelyistä
9. Kirkolliskokousaloite ortodoksisen matrikkelin laatimiseksi
10. Kirkolliskokousaloite seurakuntarakenteiden uudistukseen liittyvä tutkimus
11. Kirkolliskokousaloite osallistumisen toimintaohjelmasta
12. Kirkolliskokousaloite keskusrahastomaksun tason, määräytymisperusteiden sekä tarkoituksenmukaisen käytön arviointi ja selvitys niiden uudistamistarpeista
13. Kirkolliskokousaloite työryhmän perustaminen kirkolliskokouspäätösten tuloksellisuuden tutkimiseksi
14. Työryhmän ehdotus Suomen ortodoksisen kirkon kulttuuriperintöstrategiaksi
15. Suomen ortodoksisen kirkon barometrin käynnistäminen

Tiedoksi merkittävät asiat

16. Vuoden 2021 kirkolliskokouksen päätökset ja jatkotoimet
17. Kirkon tavoite- ja toimintasuunnitelman seurantaraportin jatko aika
18. Kirkkokalenterityöryhmän väliraportti
19. Koulutustoimikunnan väliraportti
20. Viestintäsuunnitelma
21. Keskusrahaston ja seurakuntien yhteiset tulos- ja taselaskelmat sekä Valamon luostarin ja Lintulan luostarin tilinpäätökset vuodelta 2021

22. Yhdistelmälaskelma, joka käsittää kirkon keskusrahaston tilinpäätöksen, Skiitta Oy:n tilinpäätöksen sekä Konevitsan ja Petsamon luostarien tilinpäätökset vuodelta 2021
23. Skiitta Oy:n talousarvio vuodelle 2023

Päätös:

Kirkollishallituksen esityksen mukaan.

b) Asioiden käsittely valiokunnissa

Asiasta päätetään kohdassa 11 (Kirkolliskokouksen työjärjestys 12§).

Päätös:

Päätettiin, että tämän asiakohdan osalta päätös tehdään lähete keskustelun jälkeen asiakohdassa 11.

10. Asia 3. Kirkolliskokouksen menojen kattaminen, päättäminen edustajien ja avustajien palkkioista

Kirkollishallituksen esitys

Kirkollishallitus esittää kirkolliskokoukselle, että kirkolliskokouksen menot katetaan keskusrahaston varoista ja että edustajille, sihteereille ja avustajille suoritetaan palkkiot ja korvaukset seuraavasti:

1. Matkakorvaukset ja päivärahat toimihenkilöille maksetaan kirkon työehtosopimuksen mukaan.
2. Toimihenkilöiden osalta mahdollinen ylityö pidetään vapaana.
3. Edustajien ja avustajien majoitus sekä matkakorvaukset kokouspäivinä maksetaan suoraan kirkon varoista. Edustajat vastaavat mahdollisista puhelinkuluistaan itse. Palkkioina suoritetaan kokouspäiviltä puhemiesille 50 euroa ja muille kokousedustajille 40 euroa. Palkkion lisäksi kokousedustajille korvataan kokouksesta aiheutuneet todelliset ansionmenetykset.
4. Valiokuntien puheenjohtajille ja sihteereille maksetaan palkkiona 50 euroa kokouspäivältä.
5. Edustajille ei makseta kokouspäiviltä erillistä päivärahaa.
6. Edustajien tulee hakea korvauksia kahden kuukauden kuluessa kirkolliskokouksen päättymisestä.

Päätös:

Kirkollishallituksen esityksen mukaan.

11. Lähetekeskustelu

Esko Huovinen käytti puheenvuoron asiaan 5. Keskusrahaston vuoden 2023 talousarvio sekä toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2024–2025. **Liite 3.**

Ritva Bly käytti puheenvuoron asiaan 5. Keskusrahaston vuoden 2023 talousarvio sekä toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2024–2025. **Liite 4.**

Pirjo Halonen käytti puheenvuoron asiaan 4. Kirkon keskusrahaston tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus vuodelta 2021 sekä vastuuvapaudesta päättäminen ja asiaan 5. Keskusrahaston vuoden 2023 talousarvio sekä toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2024–2025. **Liite 5.**

Teo Merras käytti puheenvuoron asiaan 5. Keskusrahaston vuoden 2023 talousarvio sekä toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2024–2025. **Liite 6.**

Heikki Huttunen käytti puheenvuoron asiaan 6. Itä-Suomen yliopiston tutkimusraportti ortodoksisesta kirkosta annetun lain ja kirkkojärjestyksen säännösten muuttamiseksi ja hallituksen esitykseksi. **Liite 7.**

Markku Salminen käytti puheenvuoron asiaan 6. Itä-Suomen yliopiston tutkimusraportti ortodoksisesta kirkosta annetun lain ja kirkkojärjestyksen säännösten muuttamiseksi ja hallituksen esitykseksi. **Liite 8.**

Mikael Sundkvist käytti puheenvuoron asiaan 6. Itä-Suomen yliopiston tutkimusraportti ortodoksisesta kirkosta annetun lain ja kirkkojärjestyksen säännösten muuttamiseksi ja hallituksen esitykseksi. **Liite 9.**

Metropoliitta Arseni käytti puheenvuoron asiaan 6. Itä-Suomen yliopiston tutkimusraportti ortodoksisesta kirkosta annetun lain ja kirkkojärjestyksen säännösten muuttamiseksi ja hallituksen esitykseksi. **Liite 10.**

Ritva Bly käytti puheenvuoron asiaan 6. Itä-Suomen yliopiston tutkimusraportti ortodoksisesta kirkosta annetun lain ja kirkkojärjestyksen säännösten muuttamiseksi ja hallituksen esitykseksi. **Liite 11.**

Erkki Lumisalmi käytti puheenvuoron asiaan 6. Itä-Suomen yliopiston tutkimusraportti ortodoksisesta kirkosta annetun lain ja kirkkojärjestyksen säännösten muuttamiseksi ja hallituksen esitykseksi.

Varvara Merras-Häyrynen käytti puheenvuoron asiaan 6. Itä-Suomen yliopiston tutkimusraportti ortodoksisesta kirkosta annetun lain ja kirkkojärjestyksen säännösten muuttamiseksi ja hallituksen esitykseksi. **Liite 12.**

Metropoliitta Arseni käytti puheenvuoron asiaan 7. Kirkolliskokousaloite ukrainankielisen papin palkkaamiseksi. **Liite 10.**

Tuovi Haikala käytti puheenvuoron asiaan 10. Kirkolliskokousaloite seurakuntarakenteiden uudistukseen liittyvä tutkimus. **Liite 13.**

Varvara Merras-Häyrynen käytti puheenvuoron asiaan 10. Kirkolliskokousaloite seurakuntarakenteiden uudistukseen liittyvä tutkimus. **Liite 14.**

Metropoliitta Arseni käytti puheenvuoron asiaan 10. Kirkolliskokousaloite seurakuntarakenteiden uudistukseen liittyvä tutkimus. **Liite 10.**

Tuovi Haikala käytti puheenvuoron asiaan 11. Kirkolliskokousaloite osallistumisen toimintaohjelmasta. **Liite 15.**

Elina Palola käytti puheenvuoron asiaan 11. Kirkolliskokousaloite osallistumisen toimintaohjelmasta. **Liite 16.**

Metropoliitta Arseni käytti puheenvuoron asiaan 13. Kirkolliskokousaloite työryhmän perustaminen kirkolliskokouspäätösten tuloksellisuuden tutkimiseksi. **Liite 10.**

Tuovi Haikala käytti puheenvuoron asiaan 15. Suomen ortodoksisen kirkon barometrin käynnistäminen. **Liite 17.**

Lähetekeskustelu alkoi klo 13.35 ja päättyi klo 14.55.

12. Päätös asioiden käsittelystä valiokunnissa

Kirkollishallitus esittää, että asiat käsitellään valiokunnissa seuraavasti:

Hallintovaliokunta, asiat: 10, 13

Lakivaliokunta, asiat: 6, 8

Sivistysvaliokunta, asiat: 9, 11, 14, 15

Talousvaliokunta, asiat: 4, 5, 7, 12

Päätös:

Tuovi Haikala teki vastaesityksen: asia 15 Suomen ortodoksisen kirkon barometrin käynnistäminen lähetetään hallintovaliokunnan käsittelyyn. Ehdotusta kannatettiin.

Ulla Saarinen esitti, että asiat käsitellään valiokunnissa kirkollishallituksen esityksen mukaan.

Äänestettiin käden nostolla: Kirkollishallituksen esitys sai 21 ääntä, edustaja Haikalan ehdotus 8 ääntä, tyhjiä ääniä 7.

Asiat käsitellään valiokunnissa kirkollishallituksen esityksen mukaan.

13. Päätös seuraavan täysistunnon ajankohdasta

Toinen täysistunto päätettiin pitää 22.11.2022 klo 10.

14. Ilmoitusasiat

Valiokuntien puheenjohtajia pyydetään ilmoittamaan täysistunnon päätteeksi valiokuntien kokoontumisen aikataulut.

Valiokuntien mietinnöt tulisi olla valmiina 30 minuuttia ennen täysistunnon alkua.

Lähetekeskustelun puheenvuorot pyydetään toimittamaan sähköisesti sihteeristölle osoitteeseen kirkolliskokous@ort.fi

15. Loppurukous

Loppurukouksena laulettiin ”Totisesti on kohtuullista”.

16. Istunnon päättäminen

Puheenjohtaja päätti I täysistunnon klo 15.05.

Kirkolliskokouksen II täysistunto 22. marraskuuta 2022 klo 10.00–10.20

1. Alkurukous

Alkurukouksena laulettiin Taivaallinen Kuningas.

2. Läsnäolijoiden toteaminen

Puheenjohtajana toiminut metropoliitta Arseni avasi II täysistunnon.

Kirkolliskokouksen lakimies Peter Saramo suoritti nimenhuudon. Todettiin, että kaikki edustajat itse, tai varaedustajan toimesta olivat paikalla. **Liite 1.**

3. Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin. **Liite 18.**

4. I Käsittely

Lakivaliokunta

Asia 8. Kirkon lakipalveluiden järjestelyt. Asia pantiin pöydälle.

Merkittään, että Varvara Merras-Häyrynen käytti työjärjestyspuheenvuoron ensimmäiseen käsittelyyn tulevista mietinnöistä. Kirkolliskokouksen lakimies Peter Saramo vastasi työjärjestyspuheenvuoroon, mietinnöt löytyvät pöydälle panon jälkeen istuntosalin takaosasta.

Talousvaliokunta

Asia 4. Kirkon keskusrahaston tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus vuodelta 2021 sekä vastuuvapaudesta päättäminen. Asia pantiin pöydälle.

Asia 7. Kirkolliskokousaloite ukrainankielisen papin palkkaamiseksi. Asia pantiin pöydälle.

Sivistysvaliokunta

Asia 14. Työryhmän ehdotus Suomen ortodoksisen kirkon kulttuuriperintöstrategiaksi.

Asia pantiin pöydälle.

Hallintovaliokunta

Asia 13. Kirkolliskokousaloite työryhmän perustaminen kirkolliskokouspäätösten tuloksellisuuden tutkimiseksi. Asia pantiin pöydälle.

5. Päätös seuraavan täysistunnon ajankohdasta

Toinen täysistunto päätettiin pitää 22.11.2022 klo 17.00.

6. Ilmoitusasiat

Ei ollut.

7. Istunnon päättäminen

Loppurukouksena laulettiin ”Totisesti on kohtuullista”.

Puheenjohtaja päätti II täysistunnon klo 10.20.

Kirkolliskokouksen III täysistunto 22. marraskuuta 2022 klo 17.05–17.25

1. Alkurukous

Alkurukouksena laulettiin Taivaallinen kuningas.

2. Läsnäolijoiden toteaminen

Puheenjohtajana toiminut metropoliitta Arseni avasi III täysistunnon.

Kirkolliskokouksen lakimies Peter Saramo suoritti nimenhuudon. Todettiin, että kaikki edustajat itse, tai varaedustajan toimesta olivat paikalla. **Liite 1.**

3. Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin. **Liite 19.**

4. I Käsittely

Lakivaliokunta

Asia 6. Itä-Suomen yliopiston tutkimusraportti ortodoksisesta kirkosta annetun lain ja kirkkojärjestyksen säännösten muuttamisesta ja hallituksen esitykseksi. Asia pantiin pöydälle.

Sivistysvaliokunta

Asia 11. Kirkolliskokousaloite osallistumisen toimintaohjelmasta. Asia pantiin pöydälle.
Asia 15. Suomen ortodoksisen kirkon barometrin käynnistäminen. Asia pantiin pöydälle.

Hallintovaliokunta

Asia 10. Kirkolliskokousaloite seurakuntarakenteiden uudistukseen liittyvä tutkimus.
Asia pantiin pöydälle.

5. II käsittely

Asia 8. Kirkon lakipalveluiden järjestelyt

Lakivaliokunnan mietintö

Lakivaliokunta kuuli asiassa Peter Saramoa.

Päätösesitys

Aloite työryhmän perustamisesta hylätään. Kirkollishallitus arvioi lakipalveluita lakimiehen tehtävää täytettäessä.

Päätöksen perustelut

Kirkollishallituksen lakimies käyttää julkista valtaa, eikä julkista valtaa voi siirtää perustuslain 124 §:n perusteella muille. Lakivaliokunta korostaa, että kirkollishallituksella on yleistoimivallan nojalla mahdollisuus hankkia tarvitsemiansa asiantuntijapalveluita sekä omaan että seurakuntien käyttöön.

21. marraskuuta 2022

Matti Tolvanen

Lakivaliokunnan puheenjohtaja

Anu Puustinen
Sihteeri

Päätös:

Hyväksyttiin lakivaliokunnan mietinnön mukaan.

Asia 4. Kirkon keskusrahaston tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus vuodelta 2021 sekä vastuuvapaudesta päättäminen

Talousvaliokunnan mietintö

Päätösesitys

Talousvaliokunta esittää kirkon keskusrahaston tilinpäätöksen ja tilintarkastuskertomuksen hyväksymistä.

Ylijäämä 664 025,06 euroa kirjataan edellisten kausien yli-/alijäämättilille.

Tilinpäätös 2021 sekä vertailuvuosi 2020 ovat koronaepidemian vuoksi poikkeuksellisia eivätkä ne kuvaa kirkon todellista taloudellista tilannetta.

Talousvaliokunta esittää vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille. Talousvaliokunta kiittää taloustoimistoa hyvästä työstä.

Päätöksen perustelut

Talousvaliokunta yhtyy kirkollishallituksen esitykseen.

Kirkon toimintatuotot olivat 3 390 675,39 (2020: 2 972 186,04) euroa, ne ovat nousseet 14,1 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna (2020: 1,3 prosenttia). Vuoden 2021 toimintatuottoihin vaikutti kirkolliskokouksen päätös nostaa keskusrahastomaksua.

Vuoden 2021 talousarvion loppusummaksi oli arvioitu 7 100 euroa ylijäämää. Tilinpäätöksen ylijäämä oli 664 025,06 euroa (2020: 251 369,25 euroa) ja taseen loppusumma 17 621 257,59 euroa (2020: 17 219 664,48 euroa).

Talousvaliokunta toteaa, että merkittäviä vaikutuksia tilikauden tulokseen suhteessa talousarvioon oli mm. seuraavilla asioilla:

- Toimintatuottoja kertyi 14 124,61 euroa arvioitua vähemmän.
 - Keskusrahastomaksutuottoja kertyi tilikaudella 15 000 euroa suunniteltua enemmän.
 - Muita toimintatuottoja kertyi tilikaudella 34 000 euroa suunniteltua vähemmän.
 - Korona vaikutti seurakunnissa merkittävästi jumalanpalveluksiin ja sitä kautta tuohusmyyntiä oli vähemmän kuin oli arvioitu.
 - Seminaarilla oli etäopetukseen siirtymisen myötä vähemmän vuokratuottoja ja ruokalan tuottoja.
- Henkilöstökuluja toteutui 297 000 euroa budjetoitua merkittävästi vähemmän.
 - Apulaispiispaa ei valittu keväällä 2021.

- Helsingin hiippakunnassa ei työskennellyt toimistosihteerä.
 - Tilikauden aikana oli osa-aikaisia työjärjestelyjä.
- Palvelujen ostoihin kului tilikaudella 227 000 euroa suunniteltua vähemmän.
 - Matkustamiseen ja tapaamisiin liittyvät kustannukset olivat arvioitua pienempiä.
 - Ylimääräistä kirkolliskokousta ei järjestetty.
 - Kirkollishallitus kokoontui etäyhteyksin.
 - Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostoja toteutui 12 000 euroa budjetoitua vähemmän.
 - Annettuja avustuksia toteutui 112 000 euroa suunniteltua vähemmän.
 - Peruskorjausavustuksia, kehityshankeavustuksia ja uskonnonopetusavustuksia ei käytetty hakemusten mukaisesti määräaikaan mennessä. Kirkollishallitus myönsi kirkolliskokouksen varaamat avustukset, mutta seurakunnat eivät käyttäneet varattuja määrärahoja täysimääräisesti.
 - Sijoitus ja rahoitustoiminnan kirjanpidollinen tulos oli 28 000 euroa pienempi kuin oli budjetoitu.
 - Tilikauden aikana maksettiin Asunto Oy Suokatu 41:n kirkon omistamien asuntojen pääomavastikkeet, mikä lisäsi vuokratoinnin kuluja merkittävästi.
 - Tilikaudelle kirjattiin sijoituksista arvonalautuksia 140 000 euroa.
 - Poistot olivat 10 000 euroa pienemmät talousarvioon nähden.

Keskusrekisterin kustannuspaikan ylitys 92 000 euroa johtui jäsentietorekisterin hankkimisesta.

Tilinpäätöksen ylijäämä (664 025,06 euroa) ei kuvaa kirkon kassavirran kehitystä. Kassavirran muutos vuonna 2021 oli 129 000 euroa. Kassavirta olisi ollut negatiivinen, mikäli henkilöstökulut ja palvelujen ostot olisivat toteutuneet talousarvion mukaisesti.

Mietinnön liitteinä ovat kirkolliskokousseminaarissa kesäkuussa 2022 esitetyt tilinpäätöksen graafiset kuvaukset.

22. marraskuuta 2022

Markku Salminen
Talousvaliokunnan puheenjohtaja

Mikael Honkaselkä
Sihteeri

Päätös:

Hyväksyttiin talousvaliokunnan mietinnön mukaan.

Asia 7. Kirkolliskokousaloite ukrainankielisen papin palkkaamiseksi

Talousvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta pyysi lausunnon sivistysvaliokunnalta ja ottaa lausunnon huomioon asiassa 5.

Päätösesitys

Talousvaliokunta ottaa kantaa asiaan asiassa 5. Keskusrahaston vuoden 2023 talousarvio sekä toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2024–2025.

22. marraskuuta 2022

Markku Salminen
Talousvaliokunnan puheenjohtaja

Mikael Honkaselkä
Sihteeri

Päätös:

Hyväksyttiin talousvaliokunnan mietinnön mukaan.

Asia 14. Työryhmän ehdotus Suomen ortodoksisen kirkon kulttuuristrategiaksi

Sivistysvaliokunnan mietintö

Päätösesitys

Sisällöltään kulttuuriperintöstrategia on onnistunut ja hyväksyttävissä. Sen toimeenpano edellyttää ehdotuksen mukaisen moniammatillisen työryhmän perustamista. Työryhmän on osana työtään arvioitava strategian eri toimenpiteiden toimeenpanosta aiheutuvat kustannukset ja niiden jakaantuminen eri toimijoiden kesken sekä mietittävä toimeenpanon realistinen aikataulu.

Päätösesityksen perustelut

Sivistysvaliokunta kiittää työryhmää perusteellisesta ja laadukkaasta työstä. Strategia on sisällöltään erinomainen, mutta ei ole sellaisenaan toimeenpantavissa ilman jatkovalmisteluja. Läheskään kaikki seurakunnat eivät ole kiireellisen aikataulun vuoksi ehtineet antaa lausuntoa, eikä sitä ole saatu myöskään Valamon Kristuksen kirkastumisen luostarista.

Ehdotettujen toimenpiteiden toteutusajankaus ei ole seurakuntien kannalta realistinen. Seurakunnat ovat jo vahvistaneet talousarvionsa vuodelle 2023 sekä toiminta- ja taloussuunnitelmansa vuosille 2023–2025. Ne eivät ole voineet varautua esimerkiksi tarvittaviin hankintoihin, joten strategian toimeenpano on aikataulutettava uudestaan. Seurakunnilla ja muilla kirkollisilla toimijoilla on oltava tarpeeksi aikaa valmistautua.

Kulttuuriperintöstrategian toteutus tarvitsee järjestelmällistä ohjausta ja asiantuntevaa tukea arkistojen, kirjastojen ja kokoelmien hoitoon, yhteistä koulutusta sekä esimerkiksi yhteisiä järjestelmähankintoja.

Lisäksi on selvennettävä esineistön omistussuhteet ja niistä seuraavat hoitovastuut. Kirkon on myös huolehdittava tarvittavasta rahoituksesta, jolla turvataan yhteisen kulttuuriperinnön ammattitaitoinen hoitaminen.

21. marraskuuta 2022

Elina Palola
Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja

Lassi Saksa
Sihteeri

Päätös:

Hyväksyttiin sivistysvaliokunnan mietinnön mukaan.

Asia 13. Kirkolliskokousaloite työryhmän perustaminen kirkolliskokouspäätösten tuloksellisuuden tutkimiseksi

Hallintovaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Hallintovaliokunta ei pyytänyt lausuntoja muilta valiokunnilta.

Päätösesitys

Kirkolliskokous yhtyy kirkollishallituksen esitykseen. Hallintovaliokunnan näkemyksen mukaan ei ole tarvetta perustaa työryhmää, vaan kirkolliskokousten päätösten seuranta toteutetaan olemassa olevan johtamisjärjestelmän kautta. Kirkollishallitus huolehtii kirkolliskokouksen päätösten toimeenpanosta ja seurannasta sekä valitsee näihin tarvittavat työkalut. Seurannassa on erityisesti kiinnitettävä huomiota tilanteisiin, joissa päätöksen toimeenpano viivästyy tai jää toteuttamatta tai toteutuu osittain. Kirkolliskokouksen päätösten seuranta jatkuu, kunnes päätös on toteutettu ja mahdollinen arviointi vaikuttavuudesta tehty.

Kirkolliskokous edellyttää, että päätösten toimeenpanon pitkäaikainen seuranta aloitetaan vuoden 2022 kirkolliskokouksesta. Kirkolliskokoukselle lähetetään vuosittain, toukokuun loppuun mennessä ajantasainen selvitys päätösten toimeenpanosta ja poikkeamista ja niiden syistä tiedoksi ja niitä toimenpiteitä varten, joihin asia mahdollisesti antaa aihetta.

Päätöksen perustelut

Läpinäkyvä ja johdonmukainen hallinto edellyttää päätösten toteuttamisen seuranta. Seuranta antaa mahdollisuudet arvioida ajantasaisesti päätösten vaikuttavuutta, ja tehdä mahdolliset korjaustoimenpiteet, mikäli päätösten toteuttamisessa esiintyy ongelmia.

Toukokuun loppuun mennessä annettu selvitys antaa kirkolliskokouksen jäsenille mahdollisuuden reagoida poikkeamiin aloitteella tai käsitellä asiaa kirkolliskokousseminaarissa.

Ajantasainen selvitys annetaan kirkolliskokoukselle tiedoksi.

22. marraskuuta 2022

Nunna Elisabet (Liisa Toppila)
Hallintovaliokunnan puheenjohtaja

Maura Ihatsu
Sihteeri

Päätös:

Hyväksyttiin hallintovaliokunnan mietinnön mukaan.

6. Päätös seuraavan täysistunnon ajankohdasta

Neljäs täysistunto päätettiin pitää 22.11.2022 klo 18.30.

7. Ilmoitusasiat

Peter Saramo ilmoitti, että valiokuntien mietintöihin tulee sisällyttää saadut lausunnot.

Kirkolliskokouksen ryhmäkuva on katsottavissa kirkon intrassa.

8. Istunnon päättäminen

Loppurukouksen laulettiin ”Totisesti on kohtuullista”.

Puheenjohtaja päätti III täysistunnon klo 17.25.

Kirkolliskokouksen IV täysistunto 22. marraskuuta 2022 klo 18.30–18.38

1. Alkurukous

Alkurukouksena laulettiin Taivaallinen Kuningas.

2. Läsnäolijoiden toteaminen

Puheenjohtajana toiminut metropoliitta Arseni avasi IV täysistunnon.

Kirkolliskokouksen lakimies Peter Saramo suoritti nimenhuudon. Todettiin, että kaikki edustajat itse, tai varaedustajan toimesta olivat paikalla. **Liite 1.**

3. Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin. **Liite 20.**

4. I käsittely

Sivistysvaliokunta

Asia 9. Kirkolliskokousaloite ortodoksisen matrikkelin laatimiseksi. Asia pantiin pöydälle.

5. II käsittely

Asia 6. Itä-Suomen yliopiston tutkimusraportti ortodoksisesta kirkosta annetun lain ja kirkkojärjestyksen säännösten muuttamisesta ja hallituksen esitykseksi

Lakivaliokunnan mietintö

Lakivaliokunta kuuli Peter Saramoa ja Jukka Karhapäättä.

Päätösesitys

Lakivaliokunta esittää, että kirkollishallituksen hyväksymät työryhmän säädösesitykset perusteluineen lähetetään lausuntokierrokselle. Lausuntopyynnöt lähetetään piispainkokoukselle, seurakunnille, kolttien kyläkokoukselle sekä kirkon piirissä toimiville ja kirkon henkilöstöä edustaville järjestöille. Lausunnon antajia pyydetään kohdentamaan lausuntonsa kirkollishallituksen hyväksymään ehdotukseen perusteluineen.

Kirkollishallituksen tulee pyytää lausunnot viipymättä tämän kirkolliskokouksen päätyttyä. Lausuntoajan tulee olla vähintään viisi viikkoa. Lakivaliokunta suosittelee lausuntopalvelun käyttöä (OM Lausuntopalvelu.fi).

Kirkollishallituksen tulee olla välittömästi yhteydessä opetus- ja kulttuuriministeriöön lakihankkeen saamisesta lainsäädäntöohjelmaan. Tavoite on saada lakihanke eduskunnan käsittelyyn vuonna 2024.

Tässä kirkolliskokouksessa esitetyt huomautukset ja muutosehdotukset on otettava huomioon lausuntopalautteen käsittelyn yhteydessä. Kirkolliskokouksen aiemmin hyväksymät säädösmuutokset on sovitettava yhteen nyt käsillä olevan esityksen kanssa. Kirkollishallituksen on varattava mahdollisuus lakivaliokunnalle perehtyä lausuntoihin vielä tällä kirkolliskokouskaudella, viimeistään 31.3.2023.

Kirkollishallituksen on valmisteltava lopullinen ehdotus säädösmuutoksiksi vuoden 2023 kirkolliskokoukselle.

Päätöksen perustelut

Säädösehdotukset vaikuttavat seurakuntien ja toimielinten sekä työntekijöiden oikeusasemaan, josta syystä on perusteltua pyytää lausuntoja. Lisäksi säädösehdotukset tulee sovittaa yhteen vuoden 2021 kirkolliskokouksessa hyväksytyjen säädösehdotusten kanssa.

22. marraskuuta 2022

Matti Tolvanen
Lakivaliokunnan puheenjohtaja

Anu Puustinen
Sihteeri

Päätös:

Hyväksyttiin lakivaliokunnan mietinnön mukaan.

Asia 11. Kirkolliskokousaloite osallistumisen toimintaohjelmasta

Sivistysvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Sivistysvaliokunta kuuli asiassa Aamun Koiton päätoimittajaa Susanna Somppia, kirkolliskokouksen stueretteja, kirkkopalvelujen koordinaattoria Sirpa Okulovia, Ortodoksiston koordinaattoria Kaarina Lyhykäistä, Kuopion ja Karjalan metropoliitta Arsenia, Oulun metropoliitta Eliaa ja Haminan piispa Sergeitä.

Päätösesitys

Kirkollishallituksen tavoin sivistysvaliokunta kannattaa aloitteen tavoitteiden edistämistä. Valiokunta esittää, että ainakin seuraavia toimintamuotoja toteutetaan:

1. Järjestetään vuosittain luottamushenkilöiden hiippakuntakokoukset, joille sovitaan yhteinen valtakunnallinen teema.
2. Perustetaan jokaiseen hiippakuntaan oma vapaamuotoinen nuorisovaltuusto, johon piispa kutsuu edustajat seurakuntien ehdotusten perusteella.
3. Luodaan Ortodoksistoon oma osio luottamushenkilöiden ja muiden vapaaehtoisten osallistumisen tukemiseksi ja kehittämiseksi.
4. Huomioidaan seurakuntalaisten aktiivisuuden edistäminen seurakuntien ja kirkon viestinnässä.

Päätöksen perustelut

Sivistysvaliokunta on tehnyt konkreettisia esityksiä, joita voidaan nopeasti toteuttaa kirkon olemassa olevien toimintojen puitteissa. Aktiivisen osallisuuden edistäminen on yksi kirkon tavoite- ja toimintasuunnitelman keskeisistä osista. Suunnitelmaa toimeenpannaan hiippakuntien piispojen tukemana ja ohjaamana, joten hiippakuntakokoukset ja hiippakunnalliset nuorisovaltuustot ovat hyviä keinoja edistää yhteistä työtä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan edellä olevia toimintamuotoja on mahdollista toteuttaa käytettävissä olevan rahoituksen turvin.

22. marraskuuta 2022

Elina Palola
Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja

Lassi Saksa
Sihteeri

Päätös:

Hyväksyttiin sivistysvaliokunnan mietinnön mukaan.

Asia 15. Suomen ortodoksisen kirkon barometrin käynnistäminen

Sivistysvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Sivistysvaliokunta pyysi ja sai talousvaliokunnan lausunnon.

Talousvaliokunnan lausunto

Talousvaliokunta lausuu, että pääsääntöisesti kirkossa ei ole käytetty siirtymämäärärahaa eikä kirkolliskokouksen tehtävä ole antaa erillismääräyksiä yksittäisen määrärahan käytöstä, vaan kirkollishallituksen tehtävä on päättää asiasta.

Talousvaliokunnan tiedossa on, että vuodelle 2022 myönnetty määräraha ei ole ollut riittävä barometrin toteuttamiseen vuoden 2021 kirkolliskokouksen päätöksen tarkoittamalla tavalla. Talousvaliokunta katsoo, että seurakuntarakenteiden uudistukseen liittyvällä tutkimuksella ja barometrillä on osittain päällekkäinen tavoite. Kirkon niukkojen taloudellisten resurssien vuoksi on syytä priorisoida kaikkea toimintaa. Seurakuntarakenteiden uudistamisen tutkimuksen toteuttaminen on tällä hetkellä ensisijaista.

Muut kuulemiset

Sivistysvaliokunta kuuli asiassa lakimies Peter Saramoa ja Itä-Suomen yliopiston teologian osaston varajohtaja Maria Takala-Roszczenkoa.

Päätösesitys

Sivistysvaliokunta esittää poiketen kirkollishallituksen esityksestä, että supistettu barometrihanke toteutetaan ja siihen varatut 8000 € käytetään kuluvan vuoden aikana.

Perustelut

Sivistysvaliokunnan näkemyksen mukaan kirkollishallituksen esitys tosiasiallisesti tarkoittaisi, että vuoden 2021 kirkolliskokouksen päätöstä (asia 7h) ei lainkaan pantaisi täytäntöön. Edellisen kirkolliskokouksen hyväksymää päätöstä ei voimassa olevien säädösten mukaan voi ottaa uudelleen käsiteltäväksi.

Sivistysvaliokunta katsoo että, vuoden 2021 kirkolliskokouksen päätös on kirkollishallitusta velvoittava. Kirkollishallituksen esityksen mukaan myönnetyt varat eivät riitä sellaiseen hankkeeseen, josta vuoden 2021 kirkolliskokous päätti, mutta ne mahdollistavat suppeamman hankkeen toteuttamisen.

Sivistysvaliokunta on kuullut barometrin toteuttavaa Itä-Suomen yliopistoa. On varmistunut, että barometrin pikainen käynnistäminen on mahdollista. Näin ollen sivistysvaliokunta pitää barometrin toteuttamista tarkoituksenmukaisena. Toteutettavan barometrin painopiste on kirkon jäsenyyden ymmärtämisessä ja kokemisessa, eikä se ole päällekkäinen seurakuntarakenteiden uudistamisen tutkimuksen kanssa.

22. marraskuuta 2022

Elina Palola
Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja

Lassi Saksa
Sihteeri

Päätös:

Hyväksyttiin sivistysvaliokunnan mietinnön mukaan.

Asia 10. Kirkolliskokousaloite seurakuntarakenteiden uudistukseen liittyvä tutkimus

Hallintovaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta pyysi kaksi lausuntoa talousvaliokunnalta.

Talousvaliokunta lausuu, että seurakuntarakenteiden uudistusten arviointi taloudellisesta näkökulmasta voidaan aloittaa vuonna 2023 lähtötilanteen analyysillä (vuoden 2019 tilinpäätökset ja vuosikertomukset). Taloudellisten vaikutusten arviointi voi alkaa kirkollishallituksen esityksen mukaisesti vuonna 2024. Talousvaliokunnan mukaan tutkimuksessa toiminta ja talous tarkastellaan samanaikaisesti.

Seurakuntarakenteiden uudistuksen taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa tulee ottaa huomioon mm.

- jäsenmäärä
- kirkollisverokertymä
- toimintatuotot
- kiinteistöjen ylläpitokulut ja korjausvelat
- henkilöstökulut
- hallinnollisten lainsäädäntövelvoitteiden muuttumisen aiheuttamat kustannukset
- digitalisaatio
- päällekkäisyyksien purkaminen esimerkiksi ohjelmistojen ja vakuutuksien hankinnoissa

Taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa on tarkasteltava kaikkia kirkon sisällä olevia taloudellisia yksikköjä: seurakunnat, palvelukeskus, hiippakunnat.

22. marraskuuta 2022

Markku Salminen
Talousvaliokunnan puheenjohtaja

Mikael Honkaselkä
Sihteeri

Talousvaliokunta viittaa lausunnossaan asiasta 10 hallintovaliokunnalle antamaansa edelliseen lausuntoon. Tutkimus tulee aloittaa vuonna 2023 lähtötilanteen kartoituksella. Työ toteutetaan yhteistyössä seurakuntien, taloustyöryhmän ja palvelukeskuksen työntekijöiden kanssa. Tähän tarkoitukseen ei varata erillistä määrärahaa. Kirkollishallitus vastaa kartoituksen etenemisestä ja loppuun saattamisesta.

Suunnitelma tehdään koko seuranta-ajalle vuoden 2023 aikana. Uudistukseen liittyvän tutkimuksen jatko tapahtuu talousarvion puitteissa ja tutkimuksen tulee palvella seurakuntien toiminnan ja talouden suunnittelua sekä toteutusta. Talousvaliokunnan mielestä kullekin seurantajakson vuodelle voidaan varata 10 000 euron määräraha vuosille 2024, 2026 ja 2028. Korjausehdotukset tulee jakaa a) prosessin aikana välittömästi toteutettaviin ja b) myöhemmin toteutettaviin.

22. marraskuuta 2022

Markku Salminen
Talousvaliokunnan puheenjohtaja

Mikael Honkaselkä
Sihteeri

Päätösesitys

Kirkolliskokous yhtyy kirkollishallituksen esitykseen siitä, että selvitys toteutetaan seurakuntien osalta.

Hallintovaliokunta esittää, että selvityksen toteuttaminen aloitetaan jo vuonna 2023 tekemällä lähtötilanteen kartoitus toiminnallisten ja taloudellisten vaikutusten osalta. Varsinainen arvioinnin toteutus aloitetaan vuonna 2024. Selvityksessä hyödynnetään seurakuntien jo olemassa olevaa runsasta dataa, esimerkiksi toimintakertomusten, tilinpäätösten, jumalanpalvelusten määrää, palveluksissa ja muissa kirkon toiminnoissa käyvien ja vapaaehtoisten määrää sekä työntekijöiden työmäärän seurantaa.

Selvitystä jatketaan joka toinen vuosi vuoteen 2028 saakka hyödyntäen aiemmassa vaiheesta saatuja tuloksia ja niiden mahdollisia vaikutuksia toimintaan.

Selvityksessä tutkitaan muutoksen vaikutuksia seurakunnan jäsenten yhdenvertaisuuden, hallinnon ja työntekijöiden toimintamahdollisuuksien kannalta.

1. Toiminnallisten vaikutusten arvioinnin lähtötilanteena pidetään vuosia 2019 ja 2022.
2. Selvityksessä vertaillaan seurakuntien erilaisia toiminta-alueille ja kirkkojärjestyksessä määriteltyä kappeliseurakuntamallia. Selvityksessä otetaan kantaa siihen, onko toiminta parantunut verrattuna tilanteeseen ennen liitosta niillä alueilla, jotka olivat ennen itsenäisiä seurakuntia. Selvitetään, miten muutos on vaikuttanut vastaanottajaseurakuntiin. Vertailussa

tarkastellaan myös mahdollisia eroja niiden seurakuntien välillä, joissa liitos on tapahtunut ja jossa ei ole tapahtunut liitosta.

Hallinnon uudistuksella pyrittiin tehostamaan hallintoa luomalla suurempia yksiköitä. Tavoitteena oli myös vapauttaa voimavaroja kirkon perustyöhön. Selvityksessä on käytävä ilmi, ovatko nämä tavoitteet toteutuneet.

3. Seurakuntalaisille on tärkeää, että pyhäkköyhteisössä on oma pappi, jonka puoleen voi helposti kääntyä. Selvityksellä tarkastellaan, onko liitoksilla ollut vaikutusta pappien ja muiden seurakunnan työntekijöiden tavoitettavuuteen ja läsnäoloon yhteisön arjessa.

Seurakuntarakenteiden uudistuksella pyrittiin vahvistamaan pyhäkköyhteisöjä ja lisäämään yhteisöllisyyttä. Uudistuksen odotettiin lisäävän seurakuntalaisten aktiivisuutta ja avaavan mahdollisuuksia osallistua yhteisönsä toimintaan omien voimavarojensa puitteissa ja kehittävän uusia toimintoja. Arvioinnissa on selvitettävä, onko muutosta tapahtunut aiempaan tilanteeseen nähden.

4. Seurakuntaudistuksen läpiviemisessä on jokaisen seurakunnan työntekijän osuus tärkeä. On arvioitava, onko seurakunnan työntekijöiden toiminta tarkoituksenmukaista huomioiden pyhäkköyhteisön hengelliset tarpeet. On myös selvitettävä, onko seurakuntaudistus mahdollistanut työntekijöiden työmäärän tasoittumisen ja onko heille tarjottu riittävästi tukea ja välineitä työnsä toteuttamiseen ja kehittämiseen. On selvitettävä, onko työntekijöiden toimenkuva ajanmukaistettu muutoksen seurauksena tai muutoksen jälkeen.

Kirkkoherrojen työmäärä ja vastuut ovat lisääntyneet seurakuntaliitosten seurauksena. Selvityksessä on arvioitava, ovatko kirkkoherrat saaneet riittävästi perehdytystä, koulutusta tai tukea työtehtävien muuttuessa.

5. Seurakuntarakenteiden uudistamisen arviointi taloudellisesta näkökulmasta voidaan aloittaa vuonna 2023 selvittämällä lähtötilanne vuoden 2019 tilinpäätöksillä ja vuosikertomuksilla. Varsinaisen taloudellisten vaikutusten arviointi aloitetaan vuonna 2024. Arvioissa on otettava huomioon seurakuntien jäsenmäärä, kirkollisverokertymä, toimintatuotot, kiinteistöjen ylläpitokulut ja korjausvelat, henkilöstökulut, hallinnollisten lainsäädäntövelvoitteiden muuttumisen aiheuttamat kustannukset, digitalisaation ja päällekkäisyyksien purkamisen (esimerkiksi ohjelmistojen hankinta ja ylläpito ja vakuutukset).
6. Selvityksen tuloksena tehtyjen toimenpide-ehtotusten pohjalta toimintaa kehitetään jatkuvasti kirkon strategian mukaisesti.
7. Seurakunnissa ja hiippakunnissa jo olemassa olevien tietojen hyödyntäminen antaa vastauksia osaan esitetyistä kysymyksistä, mutta myös tiedon keruuta tarvitaan. Selvityksen ja tutkimustulosten laadun varmistamiseksi tarvitaan sellainen asiantuntija (esim. Kirkon tutkimuskeskuksesta), jolla on kokemusta seurakuntarakenteista ja vastaavatyypisten selvitysten tekemisestä. Kirkollishallitus nimittää henkilön selvitystä tekemään.
8. Lähtötilanteen kartoitus tehdään vuonna 2023. Kullekin selvityksen seurantajakson vuodelle (2024, 2026 ja 2028) varataan määrärahaa 10 000 €.

Päätöksen perustelut

Tällä hetkellä seurakuntahallinnon uudistuksen tuloksista keskustellaan subjektiivisten kokemusten perusteella. Näin merkittävässä asiassa tarvitaan tutkittua tietoa, joka ohjaa kirkkoa ja seurakuntia päätöksenteossa sekä toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisessa.

22. marraskuuta 2022

Nunna Elisabet (Liisa Toppila)
Hallintovaliokunnan puheenjohtaja

Maura Ihatsu
Sihteeri

Päätös:

Hyväksyttiin hallintovaliokunnan mietinnön mukaan.

6. Päätös seuraavan täysistunnon ajankohdasta

Viides täysistunto päätettiin pitää 23.11.2022 klo 10.

7. Ilmoitusasiat

Hotellihuoneiden luovutus keskiviikkona 23.11. klo 12 mennessä.

8. Istunnon päättäminen

Loppurukouksena laulettiin ”Totisesti on kohtuullista”.

Puheenjohtaja päätti IV täysistunnon klo 18.38.

Kirkolliskokouksen V täysistunto 23. marraskuuta 2022 klo 10.00–10.15

1. Alkurukous

Alkurukouksena laulettiin Taivaallinen Kuningas.

2. Läsnäolijoiden toteaminen

Puheenjohtajana toiminut metropoliitta Elia avasi V täysistunnon.

Kirkolliskokouksen lakimies Peter Saramo suoritti nimenhuudon. Merkitään, että edustaja Ritva Bly on poissa, muut edustajat olivat itse tai varaedustajan toimesta paikalla. **Liite 1.**

Arkkipiispa Leo ilmoitti, että on antanut vapautuksen viimeisestä kokouspäivästä edustaja Blylle, varaedustajaa ei ole kutsuttu.

3. Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin. **Liite 21.**

4. I Käsittely

Talousvaliokunta

Asia 12. Kirkolliskokousaloite keskusrahastomaksun tason, määrätymisperusteiden sekä tarkoituksenmukaisen käytön arviointi ja selvitys niiden uudistamistarpeista. Asia pantiin pöydälle.

5. II käsittely

Asia 9. Kirkolliskokousaloite ortodoksisen matrikkelin laatimiseksi

Kuulemiset

Sivistysvaliokunta kuuli asiassa Itä-Suomen yliopiston teologian osaston varajohtajaa Maria Takala-Roszczenkoa.

Sivistysvaliokunnan mietintö

Päätösesitys

Sivistysvaliokunta ehdottaa aloitteen hylkäämistä.

Päätöksen perustelut

Matrikkelin aiempi aineisto on edelleen yliopiston hallussa eikä sen luovuttamisesta kirkolle ole tehty sopimusta. Materiaalin päivitys vaatii tietosuojaosaston osalta perusteellisen ja aikaa vievän selvityksen ennen matrikkelin lopullista kokoamista ja mahdollista julkaisua. Yliopistolta saadun arvion mukaan uuden aineiston kerääminen ja matrikkelin lopullinen kokoaminen kestää 5–10 vuotta. Lisäksi matrikkelin laajuutta on ennen työn jatkamista tarkasteltava uudelleen.

22. marraskuuta 2022

Elina Palola

Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja

Lassi Saksa

Sihteeri

Päätös:

Hyväksyttiin sivistysvaliokunnan mietinnön mukaan.

6. Päätös seuraavan täysistunnon ajankohdasta

Kuudes täysistunto päätettiin pitää 23.11.2022 klo 13.00.

7. Ilmoitusasiat

Lähetekeskustelun puhevuorot pyydetään toimittamaan sähköisesti sihteeristölle.

Hotellihuoneiden luovutus lähtöpäivänä klo 12 mennessä.

Arkkipiispa Leon siunauksella kirkolliskokousedustajilla on mahdollisuus osallistua isä Sergiy Berezhnoyille ja hänen perheelleen järjestettävään keräykseen. Tarkemmat tiedot keräyksestä lähetään edustajille sähköpostilla.

8. Istunnon päättäminen

Loppurukouksena laulettiin ”Totisesti on kohtuullista”.

Puheenjohtaja päätti viidennen täysistunnon klo 10.15.

Kirkolliskokouksen VI täysistunto 23. marraskuuta 2022 klo 13.00–13.22

1. Alkurukous

Alkurukouksena laulettiin Taivaallinen Kuningas.

2. Läsnäolijoiden toteaminen

Puheenjohtajana toiminut metropoliitta Elia avasi VI täysistunnon.

Kirkolliskokouksen lakimies Peter Saramo suoritti nimenhuudon. Merkitään, että edustaja Ritva Bly on poissa, muut edustajat olivat itse tai varaedustajan toimesta paikalla. **Liite 1.**

3. Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin. **Liite 22.**

4. I Käsittely

Talousvaliokunta

Asia 5. Keskusrahaston vuoden 2023 talousarvio sekä toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2024–2025. Asia pantiin pöydälle.

5. II käsittely

Asia 12. Kirkolliskokousaloite keskusrahastomaksun tason, määräytymisperusteiden sekä tarkoituksenmukaisen käytön arviointi ja selvitys niiden uudistamistarpeista

Talousvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta pyysi ja sai lausunnon hallintovaliokunnalta.

Hallintovaliokunnan lausunto

Hallintovaliokunta lausuu asiasta 12, että hallinnollisesta näkökulmasta voimassa olevaa lainsäädäntöä ei ole keskusrahastomaksujen osalta tarvetta muuttaa. Sellaisia hallinnollisia epäkohtia ei ole ilmennyt, jotka olisivat perusteena keskusrahastomaksua koskevien säännösten muutoksille.

Nykyiset säännökset mahdollistavat keskusrahastomaksujen maksuperusteiden tarpeelliset muutokset.

Päätösesitys

Talousvaliokunta tunnistaa aloitteessa esitetyt huolet. Talousvaliokunta katsoo, että aloitteessa esitetyillä toimenpiteillä talouteen liittyvät haasteet eivät kuitenkaan korjaannu ja yhtyy kirkollishallituksen esitykseen hylätä aloite.

Päätöksen perustelut

Uuden työryhmän perustamisen sijaan talousvaliokunta pitää kirkollishallituksen taloustyöryhmän työtä tärkeänä ja sen tulisi jatkaa työtänsä. Taloustyöryhmä on jo vuosia seurannut keskusrahastomaksujen kehitystä ja talouden tilaa. Taloustyöryhmän tulee talouspäällikön johdolla seurata talouden kehitystä sekä arvioida riskejä. Talouspäällikkö tekee analyysien pohjalta tarvittavat esitykset kirkollishallitukselle talouden tasapainottamiseksi.

Keskusrahastomaksun määräytymisperusteiden muuttaminen aiheuttaa merkittäviä talousvaikutuksia, mikä tulisi heijastumaan välittömästi kirkon yhteiseen talouteen ja siten seurakuntien toimintaan.

Ortodoksisesta kirkosta annetun lain 38 §:n ja kirkkojärjestyksen 53 §:n perusteella seurakuntien keskusrahastomaksujen määräytymisperusteet ovat seuraavat:

- 1) siitä verotettavasta tulosta, jonka perusteella on maksuunpantu tai ollut oikeus maksuunpanna kirkollisveroa, eli seurakunnan laskennallisesta kirkollisveropohjasta 0,30 %
- 2) metsien puuston myynnistä saadusta bruttotulosta 70 %:n osalta 11,5 %
- 3) vuokralle annetusta kiinteästä ja siihen verrattavasta muusta omaisuudesta saadusta bruttotulosta 70 %:n osalta 11,5 %
- 4) saaduista korko-, osinko- ym. pääomatuloista 11,5 %
- 5) papiston ja kanttorien eläkkeiden ja perhe-eläkkeiden maksamista varten.

Vuoden 2020 keskusrahastomaksukertymä verotettavasta tulosta oli 2 573 296 euroa. Vuoden 2021 metsätuloista perittävä keskusrahastomaksun suuruus oli 14 923 euroa, vuokratuloista 349 697 euroa, pääomatuloista 35 965 euroa, yhteensä 400 585 euroa. Papiston ja kanttoreiden eläkemaksukertymä olivat 1 040 000 euroa. Kaikkiaan keskusrahastomaksuja perittiin 4 013 880 euroa vuonna 2022.

Kirkollisverokertymä eri seurakunnissa vaikuttaa merkittävästi seurakunnilta perittävän keskusrahastomaksun suuruuteen: esimerkiksi Helsingin ortodoksisen seurakunnan jokainen läsnäoleva jäsen maksaa keskimäärin 324 euroa, kun puolestaan Kaakkois-Suomen ortodoksisen seurakunnan jäsen maksaa keskimäärin 229 euroa. Tämä kirkollisveron kertymä selittää myös erot keskusrahastomaksun suuruudessa kirkon sisällä. Kirkollisverokertymän suuruuteen vaikuttaa myös kunkin seurakunnan kirkollisveroprosentti. Seurakuntalaisen maksamasta kirkollisverosta keskimäärin 20-26 % menee keskusrahastomaksuihin.

Vuosi 2020	Jäsenmäärä	Verotulot	Verot/jäsen	Kr. maksut	Kr. maksut/ jäsen	Eläkemaksut	Kr. maksut yht.	Kr. maksut/jäsen	%/verotulosta
Helsinki	21572	6,995,445 €	324 €	1,165,908 €	54 €	475,582 €	1,641,490 €	76 €	23 %
Joensuu	6530	1,714,899 €	263 €	270,774 €	41 €	98,866 €	369,640 €	57 €	22 %
Jyväskylä	2094	632,509 €	302 €	97,309 €	46 €	36,182 €	133,491 €	64 €	21 %
Kaakko	4019	919,062 €	229 €	149,037 €	37 €	85,491 €	234,528 €	58 €	26 %
Kuopio	5589	1,609,879 €	288 €	241,482 €	43 €	86,651 €	328,133 €	59 €	20 %
Pohjois	4414	1,315,056 €	298 €	190,163 €	43 €	76,522 €	266,685 €	60 €	20 %
Saimaa	1838	512,438 €	279 €	78,837 €	43 €	27,051 €	105,888 €	58 €	21 %
Taipale	2425	558,000 €	230 €	95,657 €	39 €	32,157 €	127,814 €	53 €	23 %
Tampere	4107	1,105,543 €	269 €	165,831 €	40 €	67,857 €	233,688 €	57 €	21 %
Turku	2968	690,068 €	233 €	118,297 €	40 €	53,641 €	171,938 €	58 €	25 %
Yht.	55556	16,052,899 €		2,573,295 €		1,040,000 €	3,613,295 €		

Kirkon tulojen käyttö on määritelty pykälässä 37 seuraavasti: Kirkon keskusrahasto on kirkon yhteinen rahasto, jonka tuloja käytetään kirkolliskokouksen vahvistaman talousarvion rajoissa:

- 1) kirkon yhteisen hallinnon menoihin;
- 2) hiippakuntien menoihin;
- 3) muiden kirkon yhteisten tehtävien hoitamiseen;
- 4) eläkkeisiin ja perhe-eläkkeisiin;
- 5) seurakuntien, luostareiden ja kirkon tehtävää edistävien yhteisöjen tukemiseen; sekä
- 6) muiden lakiin ja sitoumuksiin perustuvien kirkon menojen suorittamiseen.

Keskusrahastomaksujen lisäksi kirkon tulot muodostuvat valtionavustuksesta sekä toiminta- että sijoitustuotoista. Valtionavustuksella voidaan kattaa enintään 80 % avustettavan toiminnan kokonaiskustannuksista. Myönnettyä valtionapua saa käyttää muuhun kuin saajan toimintaan vain siltä osin, kuin siihen on saatu ministeriöltä erikseen lupa.

Vuoden 2023 vahvistamaton talousarvio jakautuu tuottojen ja kulujen osalta seuraavasti:

• Valtionavustus	2 737 000 €
• Eläkemaksut	1 148 000 €
• Keskusrahasto (0,30 %)	3 049 000 €
• Tuotot	338 500 €
• Sijoitustoiminta	338 200 €
• Tulot yhteensä	7 610 700 €
• Menot yhteensä	- 7 672 800 €
• Yli- ja alijäämä	- 62 100 €

Kulujen rahoitus valtionavustuksen ja keskusrahastomaksujen kesken on seuraava:

	Kulut	Valtionavulla	Kr-maksulla
Kirkolliskokous, -hallitus	90 400 €	72 320 €	18 080 €
Hpk	1 054 700 €	675 008 €	379 692 €
Taloustoimisto	672 300 €	521 840 €	150 460 €
Keskusrekisteri	330 100 €	224 080 €	106 020 €
Henkilöstö ja lakipalvelut	306 700 €	245 360 €	61 340 €
Palvelukeskuksen yhteiset kulut	152 600 €	122 080 €	30 520 €
Kiinteistötoimi	131 200 €	104 960 €	26 240 €
Seminaari	449 900 €	319 920 €	129 980 €
Kirkon kasvatus- ja diakoniatyö	204 300 €	163 440 €	40 860 €
Kirkon tietohallinto	252 600 €	202 080 €	50 520 €
Viestintä	136 600 €	109 280 €	27 320 €
Aamun koitto	341 300 €	0 €	341 300 €
Uudistus	0 €		0 €
Keskustalo	225 700 €	131 360 €	94 340 €
Muut kiinteistöt	59 200 €		59 200 €
Tuohukset	106 500 €		106 500 €
Avustukset	1 552 000 €	634 000 €	918 000 €
Julkaisutoiminta	37 000 €		37 000 €
Eläkekassa	1 148 000 €		1 148 000 €
Poistot	273 500 €		273 500 €
Sijoitustoiminnan menot ja korkokulut	148 200 €		148 200 €
YHTEENSÄ	7 672 800 €	3 525 728 €	4 147 072 €

Seurakunnilla ja luostareilla on nykyisenkin lain mukaan oikeus hakea vapautusta osittain tai kokonaan sille määrätystä keskusrahastomaksusta tai viivästyskorosta (OrtL 38 §). Talousvaliokunta pyytää kirkollishallitusta määrittelemään tarkemmat perusteet keskusrahastomaksusta tai viivästyskorosta vapauttamiselle. Hallinnonuudistuksen ohjausryhmän väliraportissa vuodelta 2019 tavoitteena on kestävä talous ja kirkollisten palveluiden turvaaminen koko maassa. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että varakkaammat seurakunnat tukevat vähävaraisempien seurakuntien edellytyksiä toimia.

Siirtymä hyvinvointialueisiin vuoden 2023 alussa muuttaa kirkollisveron perusteena olevaa veropohjaa. Uudessa järjestelmässä verotuksen painopistettä siirretään kuntaverotuksesta valtion verotukseen ja kuntaverotuksessa tehtävien vähennyksien merkitys pienenee. Tämä siirtymä muuttaa kunnallisveron ja samalla myös kirkollisveron perusteena olevaa veropohjaa kunnittain eri tavoin. Veropohjan muutokset vaikuttavat myös seuraavien vuosien keskusrahastomaksujen kertymään. Kertymän ennustettavuus on seuraavien 3-4 vuoden aikana tavanomaista heikompi edellä mainittujen muutosten takia.

23. marraskuuta 2022

Markku Salminen
Talousvaliokunnan puheenjohtaja

Mikael Honkaselkä
Sihteeri

Päätös:

Hyväksyttiin talousvaliokunnan mietinnön mukaan.

6. Päätös seuraavan täysistunnon ajankohdasta

Seitsemäs täysistunto päätettiin pitää 23.11.2022 klo 13.45.

7. Ilmoitusasiat

Ei ollut.

8. Istunnon päättäminen

Loppurukouksena laulettiin ”Totisesti on kohtuullista”.

Puheenjohtaja päätti istunnon klo 13.22.

Kirkolliskokouksen VII täysistunto 23. marraskuuta 2022 klo 13.45–13.58

1. Alkurukous

Alkurukouksena laulettiin Taivaallinen Kuningas.

2. Läsnäolijoiden toteaminen

Puheenjohtajana toiminut metropoliitta Elia avasi VII täysistunnon.

Kirkolliskokouksen lakimies Peter Saramo suoritti nimenhuudon. Merkitään, että edustaja Ritva Bly on poissa, muut edustajat olivat itse tai varaedustajan toimesta paikalla. **Liite 1.**

3. Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin. **Liite 23.**

4. II käsittely

Asia 5. Keskusrahaston vuoden 2023 talousarvio sekä toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2024–2025

Talousvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta pyysi ja sai lausunnon sivistysvaliokunnalta. Lisäksi valiokunta ottaa sivistysvaliokunnan lausunnon asiasta 7 käsiteltäväksi tässä asiakohdassa.

Sivistysvaliokunnan lausunto

Asia 5. Keskusrahaston vuoden 2023 talousarvio sekä toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2024–2025.

Kulttuuriperintöstrategian toimeenpano edellyttää ehdotuksen mukaisen moniammatillisen työryhmän perustamista. Työryhmän on osana työtään arvioitava strategian eri toimenpiteiden toimeenpanosta aiheutuvat kustannukset ja niiden jakaantuminen eri toimijoiden kesken sekä mietittävä toimeenpanon realistinen aikataulu.

Sivistysvaliokunnan lausunto

Asia 7. Kirkolliskokousaloite Ukrainankielisen papin palkkaamiseksi

Vastauksena talousvaliokunnan lausuntopyyntöön asiassa 7. lausumme seuraavaa:

Keskeisimmät tavoitteet tehtävään ovat kirkollinen opetus sekä opetus suomalaisesta yhteiskunnasta ja kirkon asemasta siinä. Tämä edellyttää palkattavalta henkilöltä ainakin seuraavia asioita:

- Ymmärrys siitä mitä sotapakolaiset tarvitsevat ja millaisessa tilanteessa he ovat. Usein he tarvitsevat hengellisen opetuksen lisäksi paljon tukea ja tietoa arjen sujumiseksi.

- Riittävä ukrainan, suomen ja venäjän kielten taito sekä ymmärrys ukrainalaisesta identiteetistä.

Sivistysvaliokunnan mielestä ei ole realistista, että pappi voisi täysipainoisesti toimia koko suomen alueella. Tehtävän sopivin sijoituspaikka olisi Pohjois-Suomessa Oulun hiippakunnassa, jossa ei tällä hetkellä ole tehtävään vaadittavaa kielitaitoa.

On suunniteltava tarkoin, mikä työntekijän asema on suhteessa muihin hiippakuntiin ja seurakuntiin. Lisäksi on varmistettava, ettei työntekijä jää yksin ja irralliseksi seurakuntien perustyöstä. Jos tällainen henkilö palkataan, kirkon on varattava siihen tarvittavat resurssit.

Muut kuulemiset

Talousvaliokunnassa kuultavana olivat talouspäällikkö Henna Mynttinen, palvelukeskuksen johtaja Jari Rönkkö, kiinteistöpäällikkö Matti Rouvinen, kirkolliskokousstuertit, Valamon luostarin johtaja igumeni Mikael, Valamon opiston johtaja Sirpa Koriala, ONL ry:n toiminnanjohtaja Maria Kauppila, Filantropia ry:n toiminnanjohtaja Riina Nguyen, tiedottaja Maria Hattunen ja Aamun Koiton päätoimittaja Susanna Somppi.

Päätösesitys

Talousvaliokunta esittää hyväksyttäväksi Suomen ortodoksisen kirkon keskusrahaston vuoden 2023 talousarvion sekä toiminta- ja taloussuunnitelman vuosille 2024-2025 seuraavin muutoksin:

Talousarviovuosi 2023:

- kp 213 Aamun Koitto: lisätään 5 000 euroa julkaisualustan päivittämiseen sekä 50 000 euroa viidennen lehden julkaisemiseen
- kp 212 Viestintä: lisätään kirkon verkkosivujen ja intran uudistamishankkeen käynnistämiseksi 10 000 euroa
- kp 301 Avustukset ja yhteistyösopimukset: lisätään
 - 10 000 euroa keskeisten jumalanpalvelusten striimaukseen Uspenskin katedraalista
 - 50 000 euroa kiinteistöjen peruskorjausavustuksiin
 - 50 000 euroa kriisiavustuksiin
 - 8 000 euroa Tuohustulen julkaisemiseen
 - 20 000 euroa ukrainankielisen työn tekemiseen
- kp 111 Kirkollishallituksen kollegio: lisätään 2 000 euroa kulttuuriperintöstrategiatyöryhmän toimintaan sekä 2 000 euroa taloustyöryhmän toimintaan
- kp 401 Julkaisutoiminta: poistetaan varatut 15 000 euroa matrikkelin julkaisemiseen
- kp 114 Kuopion ja Karjalan hiippakunta: lisätään yhteensä 1 500 euroa nuorisovaltuustolle matka- ja kokouskuluihin
- kp 115 Helsingin hiippakunta: lisätään 1 500 euroa nuorisovaltuustolle matka- ja kokouskuluihin
- kp 116 Oulun hiippakunta: lisätään 2 000 euroa nuorisovaltuustolle matka- ja kokouskuluihin

Taloussuunnitelmavuosi 2024:

- kp 212 Viestintä: lisätään kirkon verkkosivujen ja intran uudistamishankkeen loppuun saattamiseen 20 000 euroa

- kp 301 Avustukset ja yhteistyösopimukset: lisätään
 - 50 000 euroa kiinteistöjen peruskorjausavustuksiin
 - 50 000 euroa kriisiavustuksiin
 - 8 000 euroa Tuohustulen julkaisemiseen
 - 20 000 euroa ukrainankielisen työn tekemiseen
- kp 111 Kirkollishallituksen kollegio: lisätään 2 000 euroa kulttuuriperintöstrategiatyöryhmän toimintaan sekä 2 000 euroa taloustyöryhmän toimintaan
- kp 401 Julkaisutoiminta: poistetaan varatut 15 000 euroa matrikkelin julkaisemiseen
- kp 114 Kuopion ja Karjalan hiippakunta: lisätään yhteensä 1 500 euroa nuorisovaltuustolle matka- ja kokouskuluihin
- kp 115 Helsingin hiippakunta: lisätään 1 500 euroa nuorisovaltuustolle matka- ja kokouskuluihin
- kp 116 Oulun hiippakunta: lisätään 2 000 euroa nuorisovaltuustolle matka- ja kokouskuluihin

Taloussuunnitelmavuosi 2025:

- kp 301 Avustukset ja yhteistyösopimukset: lisätään
 - 50 000 euroa kiinteistöjen peruskorjausavustuksiin
 - 50 000 euroa kriisiavustuksiin
 - 8 000 euroa Tuohustulen julkaisemiseen
 - 20 000 euroa ukrainankielisen työn tekemiseen
- kp 111 Kirkollishallituksen kollegio: lisätään 2 000 euroa kulttuuriperintöstrategiatyöryhmän toimintaan sekä 2 000 euroa taloustyöryhmän toimintaan
- kp 114 Kuopion ja Karjalan hiippakunta: lisätään yhteensä 1 500 euroa nuorisovaltuustolle matka- ja kokouskuluihin
- kp 115 Helsingin hiippakunta: lisätään 1 500 euroa nuorisovaltuustolle matka- ja kokouskuluihin
- kp 116 Oulun hiippakunta: lisätään 2 000 euroa nuorisovaltuustolle matka- ja kokouskuluihin

Kulttuuriperintöstrategia edellyttää taloussuunnitelmavuosina 2024 ja 2025 määrärahoja mm. ohjelmistohankintoihin ja ohjelmistojen päivittämiseen. Ohjelmistohankinnat tuovat pitkällä aikavälillä kustannussäästöjä ja lisäävät työn tehokkuutta. Esitykset kirkollishallitukselle määrärahoista tekee kulttuuriperintöstrategiatyöryhmä. Talousvaliokunta linjaa, että hankinnat toteutetaan yhteistyönä seurakuntien kanssa, jotta voidaan saavuttaa synergiaetuja sekä kustannussäästöjä.

Talousvaliokunta yhtyy kirkollishallituksen esitykseen (asia 7) määrärahan varaamiseksi ukrainankielisen papin palkkaamiseksi. Taloudellinen resurssi sellaisenaan ei kuitenkaan ole riittävä. Sivistysvaliokunnan

esittämien tavoitteiden toteuttamiseksi talousvaliokunta esittää 20 000 euron määrärahan lisäystä ukrainankieliseen työhön. Kirkollishallitus päättää lisämäärärahan ohjauksesta ja käytöstä.

Talousvaliokunta yhtyy kirkollishallituksen esitykseen, että talousarvion sitovuustaso on taloussäännön mukaisesti kustannuspaikka. Kustannuspaikkavastaavalla on harkintavalta enintään 10 prosentin suuruisiin perusteltuihin poikkeamiin ja kirkollishallituksella on kustannuspaikkakohtainen harkintavalta enintään 20 prosentin suuruisiin perusteltuihin poikkeamiin.

Talousarviovuoteen tehdyt muutokset lisäävät talousarviovuoden kustannuksia 197 000 euroa ja näin ollen talousarviovuoden 2023 tulos on alijäämäinen 259 100 euroa. Taloussuunnitelmavuosiin 2024 ja 2025 tehdyt muutokset lisäävät taloussuunnitelmavuosien kustannuksia 142 000 euroa ja 137 000 euroa. Suunnitelmavuodet 2024 ja 2025 ovat alijäämäisiä 186 100 euroa ja 156 100 euroa. Talousarviovuoden 2023 sekä suunnitelmavuosien 2024 ja 2025 alijäämä katetaan edellisten kolmen vuoden lisääntyneellä kassavirralla.

Päätöksen perustelut

Vuosien 2023–2025 talouden suunnitteluun vaikuttaa merkittävästi Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa ja sen seuraukset energiahintoihin sekä Suomessa kiihtyvä inflaatio.

Tilastokeskuksen laskema kuluttajahintojen vuosimuutos oli 2022 lokakuussa 8,3 %. Tilastokeskus perustelee, että kuluttajahintoja nosti vuoden takaiseen verrattuna eniten sähkön hinnan ja asuntolainojen keskikoron nousu sekä dieselin ja bensiinin kallistuminen. Tilastokeskuksen mukaan rakennuskustannukset ovat näyttäneet hidastumisen merkkejä ja nousivat lokakuussa vain 5,9 % vuodentakaisesta.

Yleinen taloustilanne heikentää merkittävästi talouden ennustettavuutta ja aiheuttaa epävarmuutta. Alustavat taloudelliset näkymät indikoivat taloustaantumasta, minkä vuoksi talousvaliokunta katsoo, että julkishallinnollisena toimijana kirkollakin on vastuu talouden elvyttämisestä.

Kirkolliskokous hyväksyi vuonna 2020 uuden tavoite- ja toimintasuunnitelman. Suomen ortodoksisen kirkon talous palvelee toiminnan ja hallinnon järjestämistä kirkossa. Toiminnalle ja hallinnolle on varattava riittävät resurssit sekä strategisten painopisteiden toteuttamiseen että lakisäätöiden tehtävien hoitamiseen.

Talousvaliokunta painottaa talousarviossa vuodelle 2023 ja taloussuunnitelmissa vuosille 2024-2025 seuraavia osa-alueita: ukrainankielinen työ, kiinteistöhoito, kulttuuriperintö, digiviestintä ja nuorisotyö.

Kestävän kehityksen periaatteet on huomioitava kaikessa toiminnassa. Talousvaliokunta toteaa, että vakiintuneet järjestöjen kanssa solmitut yhteistyösopimukset tukevat strategisia linjauksia ja tältä osin järjestöjen taloudellinen tukeminen on jatkossakin perusteltua.

Siirtymä hyvinvointialueisiin vuoden 2023 alussa muuttaa kirkollisveron perusteena olevaa veropohjaa. Uudessa järjestelmässä verotuksen painopistettä siirretään kuntaverotuksesta valtion verotukseen ja kuntaverotuksessa tehtävien vähennyksien merkitys pienenee. Tämä siirtymä muuttaa kunnallisveron ja samalla myös kirkollisveron perusteena olevaa veropohjaa kunnittain eri tavoin. Veropohjan muutokset vaikuttavat myös seuraavien vuosien keskusrahastomaksujen kertymään. Kertymän ennustettavuus on seuraavien 3-4 vuoden aikana tavanomaista heikompi edellä mainittujen muutosten takia.

Suomen ortodoksisen kirkon tilinpäätökset 2020-2022 ovat olleet ylijäämäisiä. Tulokseen vaikutti mm. sijoitustuottojen kehitys, koronapandemian vähentämä toiminta ja siitä syntyneet säästöt. Raha- ja pankkisaamiset ovat vastaavana ajanjaksona kasvaneet 500 000 euroa.

Henkilöstökulujen, palvelujen ostojen ja aine- ja tarvikekustannusten kehitys aiheuttaa paineita keskusrahastomaksun nostamiseen, mikä vaikuttaa seurakuntien taloustilanteeseen. Talousvaliokunnan nyt esittämät talouden elvyttämistoimenpiteet ovat poikkeuksellisia. Tulevaisuudessa talouden täytyy olla tasapainossa, jotta voidaan välttää keskusrahastomaksun nostaminen.

Koronapandemia ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa ovat osoittaneet, että kirkon on varauduttava kriisivastuksiin seurakunnille. Käyttämättä jääneet kriisivastukset ohjataan peruskorjausavustuksiin.

Kiinteistötyöryhmän raportin 2019 mukaan kirkon kaikkien kiinteistöjen (280 kpl) laskennallinen korjaustarve on yhteensä 105 miljoonaa euroa. Raportin mukaisesti 1. kategorian rakennusten (72 kpl) laskennallinen korjaustarve on noin 27 miljoonaa euroa. Tämä paljastaa tarpeen tehdä merkittävästi työtä korjaustarpeen pienentämiseksi. Kirkon myöntämät peruskorjausavustukset eivät riitä kattamaan edes yhden seurakunnan vuotuisia peruskorjaustarpeita. Seurakuntien täytyy varautua itse investointeihin ja tehdä tarvittavat päätökset kiinteistöistä luopumiseksi seurakunnan perustehtävää vaarantamatta. Peruskorjausavustukset myönnetään kiireellisyys- ja tärkeysjärjestyksessä.

Varatut määrärahat mahdollisten lakimuutosten julkaisua varten (kp 110) käytetään saatujen lausuntojen käsittelyyn sekä säädösmuutosten jatkotyöstämiseen.

Kirkko varautuu viestinnän kehittämiseen vuosina 2023 ja 2024 uudistamalla ulkoista ja sisäistä viestintää (verkkosivut, intra ja striimaukset Uspenskin katedraalista). Lehdestä julkaistaan ensi vuonna viisi numeroa johtuen seurakuntavaalivuodesta ja kirkon Tomos-asiakirjan 100-vuotisjuhlasta. Jatkossa palataan kustannussyistä neljään numeroon vuodessa. Kyselytutkimuksen perusteella kotiin jaettava lehteä pidetään tärkeänä. Säästöjä voidaan tavoitella esimerkiksi mahdollisuudella ilmoittaa lukevansa ainoastaan lehden sähköistä versiota.

Sivistysvaliokunnan hyväksytyn mietinnön (asia 11. Kirkolliskokousaloite osallistumisen toimintaohjelmasta) perusteella talousvaliokunta esittää yhteensä 5 000 euroa hiippakunnallisten nuorisovaltuustojen matka- ja kokouskuluihin. Muut mietinnön pohjalta syntyvät kulut katetaan käytettävissä olevan rahoituksen turvin.

Kirkko varautuu seuraavien viiden vuoden aikana tarpeellisten ohjelmistojen hankkimiseen ja päivittämiseen (dokumenttienhallintajärjestelmä, kiinteistötietojärjestelmä, arvoirtaimistojärjestelmä, asiakirjanhallintajärjestelmä, hr-ohjelmisto).

Kirkolliskokouksen tekemät päätökset vaikuttavat myös työntekijöiden työmäärään ja siten niillä on aina taloudellisia vaikutuksia. Vuonna 2012 palvelukeskuksessa ja hiippakunnissa työskenteli 42 henkilöä kun vastaavasti vuonna 2021 38 henkilöä. On kuitenkin huomattava, että vastaavalla ajanjaksolla kirkko on keskittänyt mm. seurakuntien talouspalvelut, keskusrekisterin ja yhteisen lehden toimittamisen palvelukeskukselle. Palvelukeskuksen työmäärä on lisääntynyt henkilöstön vähentyessä. Seurakunnille on tullut säästöjä henkilöstökuluihin ja työtehtäviä on jaettu uudelleen, mistä johtuen sekä seurakuntien että palvelukeskuksen työntekijöiden työmäärä on lisääntynyt. Tarvittaviin ohjelmistoihin investointi lisää työn tehokkuutta ja säästöjä pitkällä aikavälillä. Kuulemisten perusteella talousvaliokunta toteaa, että kirkon taloudelliset tarpeet ovat suuremmat kuin taloudelliset resurssit, minkä vuoksi tarvitaan lisää suunnitelmallisuutta ja priorisointia pitkällä aikavälillä.

Valamon luostarin igumenin ja henkilöstöpäällikön kuulemisessa tuli esille, että luostari on ryhtynyt toimenpiteisiin kausivaihtelusta johtuvan talouden alijäämän kattamiseksi. Talousvaliokunta katsoo, että lähetekeskustelussa tuodulle ajatukselle erityistilintarkastuksesta ei ole perustetta. Valtionavustuksen määrärahat käytetään Valamon kirjaston ja konservoinnin kuluihin valtionapupäätöksen mukaisesti. Kirkollishallitus ja Valamon opisto ovat solmineet erillisen yhteistyösopimuksen.

Talousvaliokunta haluaa kiinnittää erityistä huomiota siihen, että kirkolliskokousaloitteet sisältäisivät arvion aloitteen kustannusvaikutuksista muiden perustelujen ohella. Talousvaliokunta edellyttää kirkollishallituksen yhdessä taloustyöryhmän kanssa laativan pitkän aikavälin hahmotelman talouden reunaehdoista ja tulevaisuuden näkymistä.

23. marraskuuta 2022

Markku Salminen
Talousvaliokunnan puheenjohtaja

Mikael Honkaselkä
Sihteeri

Päätös:

Hyväksyttiin talousvaliokunnan mietinnön mukaan.

5. Arkkipiispan päätöspuhe

Kristuksessa rakkaat esipaimenet, hyvät kirkolliskokousedustajat: isät, sisaret ja veljet!

Olemme päättäneet kirkolliskokoustyöskentelyn tämän vuoden osalta. Saimme jälleen kokoontua tähän pyhään luostariin ja kiittää asioista, joista olemme olleet kuluneiden kirkolliskokouspäivien aikana yhtä mieltä ja myös niistä seikoista, joista emme ole voineet jakaa yhteistä näkemystä. Nyt päättyvä kokous voi olla joillekin edustajille viimeinen, jotkut puolestaan tulevat todennäköisesti saamaan mandaatin myös seuraavalle kirkolliskokouskaudelle. Haluan kuitenkin kiittää tässä vaiheessa teitä kaikkia edustajia yhteistyöstä ja panoksestanne, jonka olette antaneet kirkkomme asioiden edistämiseksi.

Kirkollisessa itseymmärryksessä meidän on hyvä myös muistaa, että olemme kokoontuneet näinä päivinä ykseydessä. Ykseys alkaa omasta perheestä, yhteisöstä. Vasta sitten se voi levitä kuin renkaat vedessä.

Ykseys on jo olemassa, mutta meillä on luonnollinen taipumus tuijottaa sitä ja sokeutua sille, mikä puuttuu – sekä itsessämme että toisissa. Voisimme tämän sijasta iloita kaikesta siitä, mikä sitoo meidät yhteen.

Lähestyvän **Kristuksen** syntymäjuhlan aikaan tulemme katselemaan pyhää perhettä ja näkemään miten erilaisia sen jäsenet ovat. Mutta juuri erilaisuudessaan nämä persoonat saavuttavat suurimman ykseyden. Toisin kuin monet luulevat, ykseyttä ei luo samanlaisuus, vaan rakkaus. Rakkaus jopa kasvaa ja kehittyy erilaisuudesta.

Jos asiat eivät perheessä tai yhteisössä menekään suunnitelmien mukaisesti, tyydytään usein toteamaan että ”me vain olemme liian erilaisia”. Riitoja eivät kuitenkaan aiheuta erilaisuudet vaan rakkauden puute.

Rakkaus muuttaa erot harmoniaksi, ei tasoittamalla ja eliminoimalla niitä, vaan myöntämällä ne ja kunnioittamalla niitä. Kunnioitus toisen ominaislaatua ja ainoalaatuista persoonallisuutta kohtaan on rakkauden hienoimpia ominaisuuksia. Katsomalla Kristusta, **Mariaa** ja **Joosefia** voimme oppia paljon siitä, miten syvin ykseys luodaan rakastamalla toista juuri sellaisena kuin hän on. Me itse, perheemme, seurakuntamme, kirkolliskokouksemme ja koko maailma rikastuu tästä. Säilyttäkäämme siis toistemme kunnioituksen periaate täältä lähdettäessä.

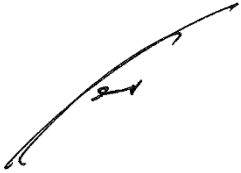
Näillä sanoilla julistan Suomen ortodoksisen kirkon vuoden 2022 kirkolliskokouksen työn päättyneeksi ja toivotan kaikille turvallista kotimatkaa ja siunattua Vapahtajamme syntymäjuhlan odotusta.

6. Istunnon päättäminen

Loppurukouksena laulettiin Ehtooveisu.

Puheenjohtaja päätti VII täysistunnon klo 13.58.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Arkkipiispa Leo
Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa
Kirkolliskokouksen puheenjohtaja

Peter Saramo
Kirkolliskokouksen lakimies

Annaleea Kemppainen
Hallintosihteeri
Kirkolliskokouksen sihteeri

PÖYTÄKIRJAN TARKASTUS

Tarkastusvaliokunta on tarkastanut kirkolliskokouksen 21.-23.11.2022 pöytäkirjan ja todennut sen kokouksen kulun mukaiseksi.

Anna Kasdaglis

Pirjo Halonen

Marko Patronen

Matti Tolvanen

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 42 pages before this page

Dokumentet inneholder 42 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 42 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 42 sider før denne side

Detta dokument innehåller 42 sidor före denna sida

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende